

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΒΓΑΙΝΕΙ
ΚΑΘΕ
ΔΕΥΤΕΡΗ
ΚΥΡΙΑΚΗ

ΙΔΙΟΧΤΗΤΗΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΗ"

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΗΣ

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
Φ. ΜΑΛΑΤΕΣΤΑΣ
ΜΕΝΕΛΑΟΥ 9

ΤΟ ΦΥΛΛΟ
5000
ΔΡΑΧΜΕΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ — ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ — ΣΥΝΤΑΞΗ: Δράμας 20 — ΑΘΗΝΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΑΛΚΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΛΟΥ: «Ταξειδιωτικές έντυπώσεις» (Πριν από τον πόλεμο).
ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ: «Μακάριοι άνθρωποι». Αφήγημα.
ΑΣΤΕΡΗΣ ΚΟΒΒΑΤΖΗΣ: «Στό δρόμο με τις γαζίες». Διήγημα.
ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΗΣ: «Ό Στράτης Μυριβήλης μιλάει για το Βασίλη τον Άρβανίτη». Μιά συνέντευξη.
ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ (Απόδοση Ν. Λαπαθιώτη): «Όσκαρ Ουάιλντ — In poemiam (άναμνήσεις)».
Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ: «Μιάν ώρα με τους καλλιτέχνες μας». Ρεπορτάζ.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ: «Έδω ήταν όνειρο...». Ποίημα.
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΓΟΣ: «Άδυναμίες». Ποίημα.
ΚΟΥΛΗΣ ΛΑΕΠΗΣ: «Τό τραγούδι τής ζωής». Ποίημα.
ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ: «Τό μεσαιωνικό Γεράκι». Περίγραφή.
ΥΠΑΤΙΑ ΔΕΛΗ: «Μηνολόγιον». Ποίημα.
ΘΡΑΣΟΣ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ: «Ταξίδι γύρω στό γαλλικό μυθιστόρημα». (Μελέτη) - Θέατρο (Κριτικό σημείωμα).

ΑΛΚΗ ΑΓΓΕΛΟΓΛΟΥ

Ταξειδιωτικές έντυπώσεις

(Πριν από τον πόλεμο)

Είμαι σ' ένα χωριό τής Άρκαδίας, είναι καλοκαίρι, κι' έχω τή χαρά ενός παιδιού που τώσκασε απ' τὸ σκολειό του. Ἡ σκληρή πολιτεία που μάρανε τήν καρδιά μας, είναι πολύ μακριά από δώ πέρα.

Τό σπίτι που μένω είναι κοντά σ' ένα δάσος από δρεῖς. Εἶμαι γεμάτος τρυφερήν εὐγνωμοσύνη για τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους τοῦ σπιτιοῦ, που τρώγω μαζί τους σιταρένιο ψωμί, καὶ κοιμοῦμαι κάτω ἀπ' τήν εἰρηνική σκέπη τοῦ σπιτιοῦ τους.

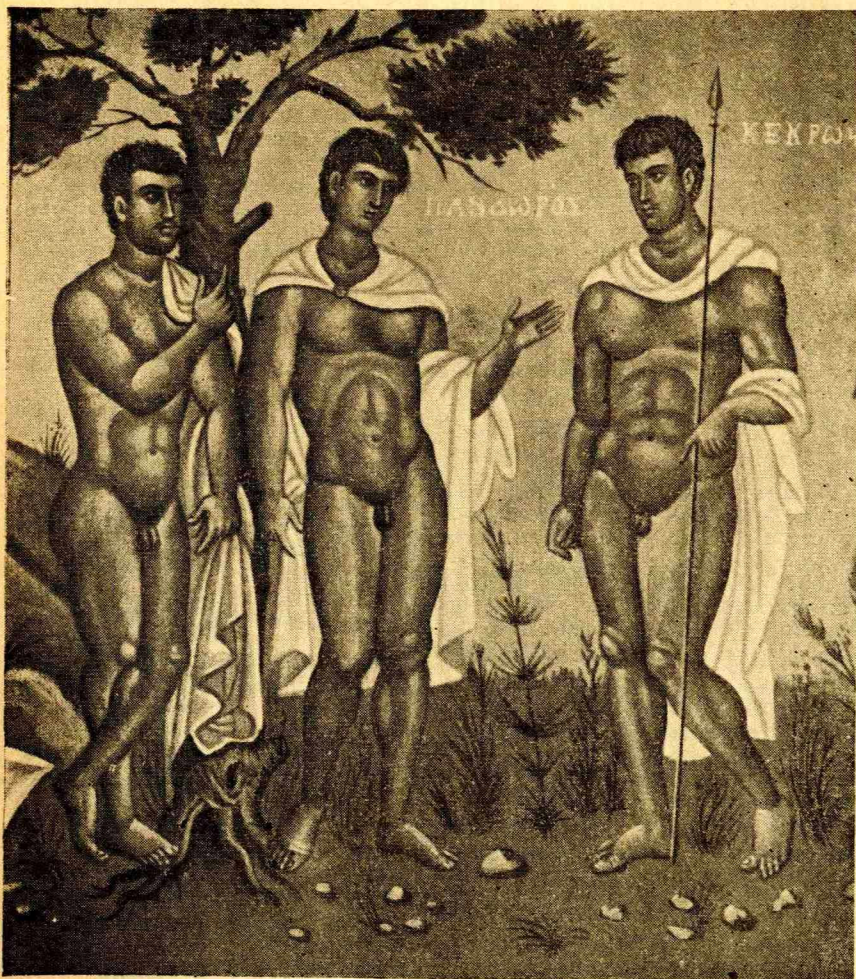
Ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀκόμα ἀπ' τήν τυραννική κυριαρχία τής μηχανής. Ζοῦμε κοντά στό Θεό, τρώμε καρπούς τής γῆς, καὶ τὸ μόνο πρᾶγμα που ἀγοράζουμε εἶναι τὸ ἀλάτι.

Πρέπει νά διαβάσω κιόλας Νομικά, μὰ μοῦ ἀρέσει καλύτερα νά ξεχνιέμαι μέσα στό δάσος, καὶ νά ὀνειροπολῶ, κυτᾶζοντας τὸν ἥλιο, που βασιλεύει πίσω ἀπ' τὸν Ταῦγετο. Γράφω λόγια τοῦ ἀγέρα στό ἡμερολόγιό μου, σήμερα φυσοῦσε, κι' ἦρθε ἀπ' τή Μεγαλόπολη ἕνα αὐτοκίνητο μὲ ξένους.

Ξυπνῶ πρωί, καὶ τίς νύχτες ἀνακαλύπτω ἕναν ἐξαισιον οὐρανὸ πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου, γεμάτον ἄστρα, που ταξειδεύουν στό ὑπερπέραν. Τὰ βράδουα ὅλα γίνονται βιθλικά, ἡμερα, καὶ δὲν ἀκούγεται παρά μονάχα τὸ τραγούδι τῶν γρούλων.

Μιά μέρα, τὰ παιδιά τής γειτονίας βάζουν μιά ψηλὴ σκάλα, καὶ πιάνουν ἕνα ζευγάρι πιτσούνια που ἦταν μέσα σὲ μιά φωλιά, πάνω στή στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ἦρθαν οἱ μάννες.

Φτερούγισαν δυὸ τρεῖς φορές γύρω στή φωλιά, καὶ πῆγαν καὶ κάθισαν πάνω σ' ἀντικρινὰ κεραμῖδια τής στέγης. Τὰ εἰρηνικὰ μάτια τους ἦταν γεμάτα ἀπορία καὶ θλίψη. Περπατοῦσαν ἀργὰ καὶ λυπημένα, πάνω στὰ κεραμῖδια, σὰν κοκόνες τοῦ παλιοῦ καιροῦ καὶ δὲ μιλοῦσαν. Κατόπι γύρισαν, καὶ τὰ μάτια τους ἔμειναν νά βλέπουν τὸ πράσινο δάσος, μὲ τίς μεγάλες, βασιλικές δρεῖς

ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Κομμάτι ἀπὸ τοιχογραφία τοῦ Δημαρχείου Ἀθηνῶν

ΟΙ ΥΙΟΙ ΤΟΥ ΕΡΕΧΘΕΩΣ: ΜΗΤΙΩΝ, ΠΑΝΔΩΡΟΣ ΚΑΙ ΚΕΚΡΩΨ

του Παπαδιαμάντη. Ή μέρα εκλείνε προς τη δύση της. Ο ήλιος τραβούσε προς την Έλληνίδα, και πέρα τα βουνά της Μεσοπείας είχαν πάρει το χρώμα των μενεξέδων. Ολα εκεί πέρα θύμιζαν Άττική. Οί μάννες, περπατήσανε πάλι κάμποσο πάνω στα κεραμίδια, έπειτα κυταχτήκανε μια στιγμή στα μάτια, και φτερούγισαν δυνατά προς το πράσινο δάσος.

Έγινε ήσυχια. Ένα σκυλί γάβγισε πέρα στα χωράφια, και ψηλά στον ούρανό, ακούστηκε το τραγούδι των μελισσορυγών.

Ο φαρμακοποιός που είχε φαρμακείο δίπλα στο σπίτι που μένουμε, είπε δυνατά σ' έναν άλλον: «Κουμπάρε! Το τραίνο ήρθε». Και μονομιάς, σά νάστραφε μιάν άναπάντερη χαρά, μέσα στο στενό, λιθοστρωμένο δρόμο, που ήταν λεωμένος άπ' τις κοπιές των ζώων.

Το τοπίο ένα γύρω είναι άσπρη, πέτρινο, δέν κάνει καμιά ύποχρηση στη ρομαντική, τρυφερή καρδιά του ανθρώπου. Η θάλασσα είναι μιάν άνάμνηση μακρινή, θνάει πίσω άπ' αυτά τα σκληρά βουνά που είναι γεμάτα άσπρη άκίνησία.

Ο πόλεμος, ο θόρυβος της πολιτείας, φτάνει ως εδώ πάνω καθυστερημένος, κι όλα τα γεγονότα γίνονται μακρυνόι, ξεχασμένοι θρύλοι, που συμβαίνουν σ' έναν άλλο πλανήτη.

Μιά Κυριακή, κατεβαίνουμε στη Μεγαλόπολη. Ο Κυριακάτικος ήλιος είναι γεμάτος εύφοροσύνη. Σ' ένα ξεκλιση λειτουργούνται λίγοι χωριάτες, κι ένας μικρός άγωνίζεται να φτάσει το γλωσσι της καμπάνας, που είναι κρεμασμένη άπ' το κλωνάρι μιάς έλιάς.

Κατηφορίζουμε, αφήνουμε το τραχύ τοπίο του Λιονταριού, φτάνουμε στον κάμπο.

Εδώ είναι άλλο πνεύμα, σχεδόν αλλάζει η άτμόσφαιρα. Μέσα σ' ένα άλωνα έχουν ένα μεγάλο σωρό κίτρινο καλαμπόκι. Στη μέση είναι οί κουκλές του καλαμποκιού, δεμένες γύρω σ' ένα δροβίο έζυλο. Κι έλο αυτό, καθώς το βλέπω από δω πέρα, μοιάζει με μιά μπαλαρίνα που χορεύει. Στέκει στόνα της πόδι, κι ή κοντή κίτρινη φούστα της, είναι σάν ένα άνοιχτό άμπρελίνο του ήλιου. Πέρασε ένας ίππότης Καταλανός, κι άδειασε στα πόδια της ένα σωρό φλουριά για να την κάμει δική του.

Καθώς προχωρούμε, άριστερά μας είναι δάση από βελανιδιές. Μέσα στα άραποσιτία σεργιανούνε φραγκοπετεινάρα. Είναι όλο καμάρια για το λοφίο που έχουν στο κεφάλι τους, στέκουν μιά στιγμή για ν' άκούσουν, κι έπειτα πετούνε πιά πέρα.

Στους δρόμους της Μεγαλόπολης, περπατούνε άντρες και γυναίκες, γυμνέοι Κυριακάτικα. Φαίνεται πως ή Κυριακή είναι παντού ή ίδια. Οί άνθρωποι φορούνε φρέσκα ρούχα και τα μικρά κορίτσια βάζουν καθαρές ποδιές κι άσπρες κάλτσες.

Πηγαίνουμε στο άρχαιο θέατρο. Ήταν το πιά μεγάλο άπ' όλα τ' άρχαία θέατρα, κι έγω και ο φίλος μου πηγαίνουμε και καθόμαστε πρώ-

τη σειρά, στις θέσεις των άρχόντων.

Τ' άπόγεμα πηγαίνουμε σ' ένα παλιό, άρχοντικό σπίτι που μας περιμένουν. Η κόρη του σπιτιού μας υποδέχεται στην πόρτα. Είναι ως τριάντα χρονώ, πρόωρα γερασμένη, με χρυσά, χαλασμένα δόντια. Η μητέρα της φορά μαύρα, και κάθεσαι αντίκρυ κάτω άπ' ένα άσπρη πορτραίτο. Ο πατέρας της είναι στη γωνιά, λεπτός, ντελικάτος, σά ψεύτικος. Διηγείται έπεισόδια άπ' τα φοιτητικά του χρόνια.

— Έίστε λοιπόν, άπ' τη Σάμο; ρωτά ή κόρη. Θα είναι πολύ ώραία εκεί κάτω. Πάντα όνειροπολούσα να ζήσω σ' ένα νησί.

— Ναι, βέβαια είναι πάρα πολύ ώραία, λέω κι' έγω.

— Η Σάμος λοιπόν! Ξαναλέει. Κάπου έχω διαβάσει για τον Συλοσώντα. Ο Δαρείος την χάρισε σ' αυτόν αν δέν κάνω λάθος, κι' έπειτα αυτός ο Πολυκράτης! Καλέ τι σπουδαίος, τί τυχερός άνθρωπος αυτός ο τύραννος! Έμεινε λοιπόν έβδομήντα πέντε χρόνια άκατοίκητη.

— Ναι, έβδομήντα πέντε λέω κι' έγω. Πού θυμάστε τόσα πράματα; Γίνεται λίγη πάυση. Η μητέρα της σηκώνεται και κάνει φάκα το παράθυρο πίσω μας μη λάχει και σχηματίζεται ρεύμα. Μας φέρνουν κομπόστα κυδώνι, φυτικό κονιάκ, νερό άπ' την Κυδωνία. Παντού είναι ή μίζερη ζωή της Έπαρχίας, κι' ο χρόνος, που μαδά τα ροδοπέταλλα των όνειρων.

Σάν είναι να φύγουμε, περνούμε άπ' την ταράτσα του σπιτιού. Εκεί είναι ξεχασμένο ένα παλιό λεξικό, και στην άνοιγμένη σελίδα φαίνεται καθαρά το σχήμα της Σάμου, της μακρινής, άγαπημένης πατρίδας, που είναι άναπαμένο στο χαρτί, σάν ένα κοιμισμένο λαγούδι. Και λοιπόν φαίνεται...

Σά φεύγουμε, έχω την έντύπωση πως βγήκαμε από μιά φυλακή, κι' άφήσαμε κεί μέσα κλεισμένους τρείς ανθρώπους.

Είμαστε στη μεγάλη άπλάδα του Άγιου Γεράσιμου, και παρακολουθούμε τις προετοιμασίες για το πανηγύρι. Στο βάθος φαίνεται ή Μεγαλόπολη, άβαθυ, κι' ένα τραίνο άκούγεται που σφυρίζει, κατά το Βορριά.

Ο ούρανος είναι συνεφιασμένος, παντού μυρίζει φθινόπωρο. Σφίγγεται ή ψυχή του ανθρώπου.

Μέσα στη μεγάλη άπλάδα φικιάχουν λογιές λογής παράγκες. Παντού είναι κουρελαρία, και ξυπνά, κοφτερά, Μωραϊτικά μάτια.

Ο άλλος έτοόςτος ο τόπος του πανηγυριού, έβγήκε στη δημοπρασία για έβδομήντα χιλιάδικα. Τόν έχει πάρει ένας γέρος, πάνω από έξηήντα. Η ματιά του είναι άρπαχτική, σά γερακιού, το ίδιο κι' ή γρυπή μήτη του. Τα φρύδια του είναι ψαλιδισμένα, κι' όλος είναι κωμικός, καθώς είναι όλο φροντίδα, και μετρά μ' ένα μακρύ έζυλο τους τόπους, μη λάχει και του φάει καμιά παράγκα κανένα μέτρο. Μιά στιγμή,

πιάνεται μ' ένα παπουτσι άπ' την Τρίπολη.

— Έδωκες τρακόσιες δραχμές, λέει ο γέρος, θα πάρεις πέντε έτη τέσερα. Τι κάνεις αυτό; Αυτό τον τόπο τον άγόρασα με μάλαμα!

Ο παπουτσης θυμώνει, χειρονομιά, λέει κάτω άπ' τη μούρη του γέρου.

— Βρε τί θα τα κάμεις τα λεφτά; Ο χάρος είναι μέσα σ' άντερά σου! Νοιώστο!

— Όλοι γελούν, κι' είναι φυσικά με το μέρος του παπουτση.

Κάρα έρχονται από πέρα, φορτωμένα με λογιές πραμάτιες, κι' ανεβαίνουν άγκομαχώντας το δρόμο, που άνηφορίζει. Περπατώ άνάμεσα σέ τουτό το πλήθος, και κάνω γούστο. Στα πανηγύρια, ο άγώνας για το ψωμί, παίρνει μιάν εύθυμη, κατεργάρικη όψη. Σέ μιάν άκρη, ένας καλόγερος λιγνός, σά βυζαντινός άγιος, έτοιμάζει το πόστο του.

— Άπ' τ' Άγιον όρος; τον ρωτά.

Αυτός σκύβει κάτω, άπαντά άργά, μ' άρκετή βαρευσιμαρία, βλέποντας την όγρη νοτισμένη γής.

— Άν θέλει ο Θεός!

Τά μάτια όλων είναι γυρισμένα προς τον ούρανό, που συλλογίζεται να βρέξει. Μά προς το βράδυ, ο καιρός φκιάχνει, τα σύνεφα κρύβονται πίσω άπ' την Έλληνίδα, και πέρα άπ' τον άμαξόδρομο, ένα άδύνατο κορίτσι, όδηγεί μ' ένα μακρύ καλάμι ένα κοπάδι γαλιά.

Με την εύκαιρία του πανηγυριού, ήρθανε άπ' την Άθήνα τραγουδίστρες. Έχουν φκιάζει ένα πρόχειρο παλκοσένικο, μέσα σ' ένα καφενείο της πλατείας, και χορεύουν. Στη γωνιά του παλκοσένικου, ένας άντρας χοντρός παίζει σαντούρι, και ρίχνει άσπρη ματιές, στις γυναίκες. Κόσμος πολύς είναι μαζεμένος, και βλέπει με μεγάλα έκπληκτα μάτια τις μισόγυμνες γυναίκες που τραγουδούν και καπνίζουν.

Κάθουμαι και τις βλέπω, και με κυριεύει μιά πικρή, αγίατρευτη λύπη για την κατάντια του ανθρώπου. Είναι κι' οί δυο σχεδόν γερασμένες, κι' ή μιά, ή άδύνατη, φορά ένα μακρύ, πράσινο φουστάνι, που της έρχεται φαρδύ, σά ράσο. Καθώς χορεύει, μάταια πολεμά να δείξει το μερί της. Η άλλη κάθεται σοβαρή, και τραγουδά μ' άξιοπρέπεια.

Και δέν ήταν τίποτα πιά λυπητερό, άπ' αυτή τη γυναίκα με τις γέριες, πλαδαρές σάρκες, που τραγουδούσε βραχνά, κι' έπαίξε καστανιές.

Το πλήθος πίνει ούζο, μασά στραγάλια, και φαίνεται έξαιρετικά ένθουσιασμένο.

Πέρασε μιά μέρα με πολύ φώς, άκόμα μιά, άκόμα μιά.

Ήρθε ή μέρα που θα φεύγαμε. Άφηνά με πολλή θλίψη το πράσινο δάσος, το φίλδενο σπίτι, το Μπιλάλι, όπου ή ψυχή του ανθρώπου είναι πάντα έτοιμη να φύγει.

Ταξιδεύουμε φυσικά, τρίτη θέση. Κάθε ταξίδι γυρισμού, έχει μέσα του μελαγχολία και πλήξη. Δέ με

περιμένει κανένας, κι' έχω την πικρία των ανθρώπων που πούλησαν τα φτερά τους, για ένα κομμάτι ψωμί.

Μέσα στο μεγάλο βαγόνι, είναι άνθρωποι του λαού, δυο φαντάροι, γυναίκες που φλυαρούν, οί πιά πολλοί συμπαθητικοί, εύχάριστοι τύποι. Είμαι κοντά στο παράθυρο, και βλέπω έξω.

Το τοπίο είναι γεμάτο ήλιο. Η μέρα του Σεπτεμβρίου είναι γαλάζια, και χαμογελά με φιλαρέσκεια, σά μιά γυναίκα που ξέρει πως είναι όμορφη.

Βλαχοπούδες παρατούν τη δουλειά τους, και κυτάζουν άπ' την άκρη των χωραφιών το τραίνο, που τρέχει. Έχουν σταυρώσει τα χέρια τους, και κυτάζουν με λυπημένη έγκαρτέρηση, αυτό το μακρύ, μαύρο σκουληκι, που τρέχει πάνω στις σιδερόβεργες. Ποιος ξέρει πως τις λένε, και τί να συλλογιούνται!

Πριν άπ' την Τρίπολη, στα πόδια ενός δάσου, κοίτεται ένα άσπρο ανατόριο. Είναι άδειο, μόλις έχει τελειώσει, και κάθεται και περιμένει με θανάσιμη στοργή τους άρρώστους, που θα γεμίσουν τους θαλάμους του. Τα μεγάλα του έρημα παράθυρα, άνασαινούν ήλιο, με πλατιές, βιαστικές άνασεμίες.

Τρέχουμε, όλοένα τρέχουμε. Τ' άδειανό ανατόριο, έμεινε πολλά μιλία πίσω μας, μικρυνε, κι' έχει γίνει σάν ένα φύλλο γαρδένας. Λέω μέσα μου: Μακάρι όλα τα ανατόρια του κόσμου να ήταν άδεια, και ναμοιαζαν από πολύ μακριά, σά φύλλα γαρδένας.

Μά μέσα στο βαγόνι, ένας άντικρινός μου συνταξειδιώτης, δέ νοιάζεται διόλου γι' αυτά, μόνο τρώγει ένα μπουτί ψημένο στο φούρνο. Η μυρουδιά του σκόρδου γεμίζει το βαγόνι, άνεκατεμένη με τον ιδρώτα και τα άσπια φρούτα.

Στους σταθμούς φέρνουν σταφύλια, παγωμένες λεμονάδες, πεπόνια πανάκριθα.

Και ξάφνου, σένα μικρό, άσημαντο σταθμό, που δέν είναι σημαδεμένος στο χάρτη, βλέπω πόσο μικρός είναι ο κόσμος. Βλέπω ένα Σαμιωτάκι που πουλά κοκορόπουλα.

— Μπουρανά, βάζω μιά σημαδιακή φωνή, μά το τραίνο κινά, και βλέπω τα μάτια του που κυτάζουν το τραίνο, γεμάτα κατάπληξη.

Μου φαίνεται πολύ περίεργο, πως βρέθηκε αυτός ο άνθρωπος, άπ' όνα νησί του Αιγαίου, εδώ στη σκληρή, πέτρινη καρδιά της πελοποννήσου. Η ψυχή του ήταν άκόμα στο νησί, και μέσα στα μάτια του θα έκαιγε σίγουρα ή μακρινή άνάμνηση της θάλασσας, σά γαλάζια φλόγα. Καίκια έρχόντανε και φεύγαγε, ψαροπούδες που γυαλοκοπούσαν, μεγάλα πλοία που φόρτωναν καπνά, και τα πήγαιναν στην Άμερική, κι' είχαν στο πλάγι τους γραμμάτσα που δέν μπορούσε να τα διαβάσει κανείς μ' εύκολία. Τώρα εδώ πέρα, κάθε πρωί και κάθε βράδυ, ένα τραίνο σερόντανε πάνω στη γής, σάν ένα σκουληκι, σφύριζε βραχνά, και ξερονούσε μαύρο καπνό που πειραζε τα μάτια.

Κι' ένας άνθρωπος, μιά νησιώτικη

ναυαγισμένη ψαρόθαρκα, να παρακαλεί τους ξυπνούς, παμπόνηρους Μωραϊτες, ναγόρασουν μισοτιμής ένα ζευγάρι φραγκόκοτες.

Περνούμε τον ένα σταθμό πίσω άπ' τον άλλο.

Κι' έξαφνα εκεί στους Μύλους, δεξιά, ή θάλασσα.

Είναι σά να ξαναβλέπω μιά πρώτη άγάπη, που είχε ταξιδέψει σέ μιά μακρινή ξενητιά, και νάτην τώρα μπροστά μου, μέσα άπ' τους ψηλούς άείλανθους. Ήμουν όλότελα άπροετοιμαστος για τούτη την άναπάντερη άνάμνηση. Η καρδιά μου τρέμει, σά φύλλο.

Κάθουμαι να την βλέπω με τρυφερή χαρά. Είναι καθώς πάντα γαλάζια, κι' έχει άναρριχίσει, και σέ καλεί να έμπεις μέσα σ' ένα πλοίο με κόκκινες φιλάντρες και να φύγεις.

Το τραίνο πάλι σφυρίζει, φεύγουμε.

Η άτμόσφαιρα είναι διάφανη, παντού είναι φώς, και τα δέντρα έχουν ντυθεί τον ήλιο του Σεπτεμβρίου σά γαμήλιο φόρεμα.

Σ' ένα μικρό σταθμό, κάτω άπ' τον Ίσκιο ενός δέντρου, άντρες και γυναίκες κάθονται σταυροπόδι και πλέκουν καλάθια. Σωπαίνουν, κι' είναι σά να έκτελούν ένα μεγάλο χρέος.

Ο κάμπος των Μύλων και του Άργους, είναι γεμάτος μπαμπάκια, ψηλά ξεσταχασμένα καλαμπόκια, που κουνιούνται άργά, σά να χαιρετούνε το τραίνο που φεύγει.

Όλος ο κάμπος άπλώνεται φρυγμένος, και παντού φαίνεται ο μόνος του άνθρωπου να μερπει τη γής, για να του δώσει τους καρπούς της. Πέρα στο βάθος, σκεδιάζονται μαγγανοπήγαδα, κι' υπομονετικά γαϊδουράκια, που γυρίζουν στα τυφλά, και σημαδεύουν έναν άχαρο δρόμο.

Πηγαίνω μιά στιγμή στο βαγκόν-ρεστωράν, να πιω έναν καφέ. Κάθουμαι σέ μιά γωνιά, βγάζω το κοντυλοφόρο μου, και σημειώνω δυο γραμμές στο σημειωματάριό μου.

Δυο δεσποινίδες κι' ένας γέριος με βλέπουν περίεργα και γελούν. Βέβαια δέν είμαι κομψός, και τ' άχτένιστα μαλλιά μου θ' άδικοϋνε πολύ τη βυζαντινή στεγνή φάτσα μου.

Το τραίνο τρέχει, περνούμε μέσα από πευκα, από άμπελώνες, έχουμε φτάσει στην Κόρινθο. Ο κόσμος κατεβαίνει και άγοράζει άπογευματινές έφημεριδες. Παίρνω κι' έγω μιάν άπογευματινή, και μιά δκά ροιδίτες. Χίλια άεροπλάνα πέταξαν πάνω από μιά πολιτεία κι' έρριξαν ένα σωρό τόνους μπόμπες. Σφίγγεται ή ψυχή του ανθρώπου. Οί άνθρωποι που έρριξαν τις μπόμπες, κι' αυτοί που τις δέχτηκαν κατακέφαλα

θα είχαν γλυκά, θαλασσινά μάτια, και θάκαμαν μιά φορά ένα άπλό, κι' ειρηνικό όνειρο. Μπορεί να είχαν όνειρευτεί μιά γυναίκα μ' άσπρα χέρια, κι' ένα σπίτι, μέσα σ' έναν κήπο, γεμάτο κίτρινα, άνοιξιάτικα τριαντάφυλλα.

Στη στάση του Λουτρακίου, μπαίνουν στο τραίνο κυρίες καλοντυμένες, άκατάδεχτες, γιατί έμειναν στο ξενοδοχείο «Άκτη», και ξόδευαν μέρα με τη μέρα πεντακόσιες δραχμές. Το ύφος τους είναι γεμάτο ύπεροψία, κι' έχουν πάρει τον άέρα των ανθρώπων που συχνάζουν στα μεγάλα κέντρα. Αυτές πάνε πρώτης θέσης, και στέλνουν τις δοϋλες τους και τα μαρά τους στην τρίτη. Μιά δούλα κάθεται αντίκρυ μου. Σηκώνει ένα καλοθεμένο, μαρό, κι' άπ' τ' άλλο χέρι της κρατά ένα μπουκάλι γάλα. Μά το τραίνο καθώς φεύγει, αυτή χάνει την έσοροπία της, και άδειάζει το μισό γάλα πάνω στο παντελόني του διπλανού μου.

Κι' έπειτα από κεί και πέρα το Άττικό τοπίο. Είναι μιά γραμμή όλο πνεύμα, κάτι φευγαλέο και ασύλληπτο, σάν καλοκαιριτικό όνειρο. «Όλα έχουν σχεδιαστεί τρυφερά, άπ' το χέρι ενός καλλιτέχνη, που φλέγεται από άγάπη και στοχασμό. Ο Θεός φορά τη θραυνή του χλαμύδα, και καθώς είναι εύρύχωρη, πέφτει μιά μεγάλη δίπλα πάνω στο τοπίο. Βραδυάζει.

Η θάλασσα σά νάχει πήξει, κι' ένα δυο πλοία στο βάθος πορεύονται για τα νησιά, και σχεδιάζονται μέσα στον βραδυόν δρίζοντα σά ξεχασμένες άναμνήσεις.

Το τραίνο τρέχει δίπλα στο γκρεμό, σάν ένα μαρό παιδί που δέν ξέρει τί θα πεί κίνδυνος. Τώρα κιάλας μπορεί να πάθει κάτι μιά μικρή βίδα της μηχανής, κι' όλο τουτό το θεριό να συντριβεί σά γυάλινη σφαίρα. Βλέπω κάτω, κι' ή ψυχή μου γεμίζει άπ' την πικρή ήδονή της άναπαρίας. Νοιώθω πως τίποτα ώφέλιμο δέν έκαμα στη ζωή μου, έξω από μιά φορά, κάτω στο νησί, που γλύτωσα ένα μαρό παιδί που έπεσε στη θάλασσα. Ήταν ένα άγόρι, στρουμπουλό, σά πρωτοχρονιάτικο τόπι, με χρυσά, κατσαρά μαλλιά.

Έτσι κιάλας φτάσαμε στην Άθήνα. Η πολιτεία φαίνεται στο βάθος, γεμάτη φώτα, και πάνω άπ' τον Ύμητό σηκώνεται ένα πελώριο φεγγάρι, σάν άσημένο πεντόλιρο.

Σεπτέμβριος 1940

ΑΛΚΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΛΟΥ

ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

ΜΑΚΑΡΙΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Θά σ'ας πάγω σήμερα σ'ε κάποια μερη ξεχασμένα, κοντά σ' ένα βουνό γίγαντα, λεγόμενο Τσιμποράθο. Άλλη φορά ζούσανε σ' αυτόν τον τόπο κάτι ανθρώποι άπλοι κι' άγα-τόκαρδοι, πλην σήμερα έχουνε ξεκληριστεί από τους άσπρους που περάσανε στην Άμερική από την Ευρώπη γι' αυτό φαντάζομαι πώς οί λιγοστοί που βαστάνε άκόμα άπ' αυτούς τους φοκαράδες, στή φαντασία τους ό διάβολος θε' νάνε άσπρος, κι' όχι μαύρος σαν τό δικό μας.

Από τότες που πατήσανε στον καινούργιο κόσμο οί άσπροι, όλες οί δυστυχίες πέσανε στην κεφαλή τους. Πρό χρόνια, βρισκότανε άκόμα κάτι σπίτια χτισμένα με ξεροτρόχαλο και σκεπασμένα με χορτάρια. Κοντά στό Σούπα φαίνονται τά χαλάσματα από μία μεγάλη πολιτεία, χτισμένη στην πλαγιά ένους θράχου, και μέσα στην πέτρα έχουνε κάθει κάτι γαλαρίες. Σώζονται άκόμα και κάτι τοίχοι σά νάνε από κάστρο. Στά μνημόρια μέσα βρίσκονται κομμάτια από ρούχα μπαμπακερά, κανάτια, άραποσίτι, μπιζέλια, φύλλα τών δεντρών, κοντάρια, κούκλες χωματένιες κι' άλλες από μπαμπάκι, βραχιόλια, κάτι δαχτυλίθρες από μάλαμα που τίς βάζανε σ' αυτά και στό στόμα τών πεθαμένων.

Τό χώμα είνε σαν άμμος, κατάξερο, για τούτο τά κορμιά διατηρούνται σαν μούμιες, με τά ρούχα μαζί.

Πέτρες κοίτουνται σωριασμένες, κι' άπάνω σ' αυτές τίς πεθαμένες πέτρες και στό χαλάσματα, κάθονται οί γουστέρες κατακαιγόμενες από τον ήλιο τό κορμιά τους θαρρείς πώς τό ζωγράφισε κανένας μεγάλος τεχνίτης, με ρίγες ώραιότατες, πράσινες, κίτρινες και καφεδιές. Χαύτουνε τίς μούγιες.

Σ' ένα μέρος που τό λένε Παραμόγκα βρίσκονται χαλάσματα από κάποιο παλάτι καστοριγυρισμένο, πολύ μεγάλο. Οί τοίχοι είνε από λάσπη, μά είνε πολύ χοντροί. Τό καθεαυτού γτίριο εΐτανε χτισμένο άπάνω σ' ένα ύψωμα, αλλά οί τοίχοι του κατεβαίνουνε ίσαμε κάτω, στή ρίζα του βουνού. Άνεβαίνουνε από κάποιο μονοπάτι που στρίβει σά λαθύρινθος όλόγυρα σέ κείνο τό βουνί, για να μη μπορεί νά τώθρει εύκολα ό όχτρος.

Έκει κοντά βρισκότανε κ' ένα χωριό λεγόμενο Ίχοκάν, άπάνου σ' ένα βουνό. Κάνει πολύ κρύο. Στά παλιά τά χρόνια εΐτανε σ' αυτό τό χωριό παπάς κάποιος Ίντιάνος, που πρωτότερα εΐτανε κασίκης, δηλαδή βασιλιάς του τόπου. Άλλά γίνηκε χριστιανός και στάθηκε σοφός στή θεολογία και στό λατινικά, κ' είχε μία μεγάλη βιβλιοθήκη με βιβλία έλληνικά, λατινικά, γαλλικά και ιγυλέζικα. Ήξερε και πολλά πράματα της έπιστήμης.

Σ' αυτά τά μέρη, τη νύχτα φέγγουνε στον ουρανό άλλα άστρα. Τό

δρόμο τους δείχνει ό Σταυρός της Νοτίας, όπως έμεις έχουμε τ' Άστρο της Τραμουντίας. Λένε «ό Σταυρός γέρνει κατά τη θάλασσα» σέ λίγο θα φέξει».

Νά δείτε τί καλοί άνθρωποι βρίσκονται ανάμεσα σέ κείνα τ' άσπρα βουνά.

Λέγανε πώς πολύ μακρुά, κοντά σέ κάποιο ποτάμι ζούσε μία φυλή πολύ άγρια κ' αίμοθόρα, λεγόμενη Μαλάμπας. Βρέθηκε ένας Ιγγλέζος χασομέρης κι' άποφάσισε νά πάγει νά τους δει, μά οί φίλοι του τον ποδιζανε, από φόβο μη τον χαλάσουνε κείνοι οί άνθρωποάγοι. Άλλά αυτός πήρε τά μάτια του όλομόναχος, άφοι κι' ό παραγιός του φοβήθηκε νά πάγει μαζί του, και τράβηξε, έχοντας μέσα σέ κάτι ταγάρια χάντρες πολλές και κάτι τέτοια μωροπαίχνιδα.

Κίνησε κατά τό γλυκοχάραμα, με μία ποταμίσιμα κουρίτα' κουπί τραβούσανε δυό Ίντιάνοι. Τη νύχτα κοιμηθήκανε στην άκροποταμιά. Τό πρωί στείλιανε τον έναν Ίντιάνο νά πάει στον Κασίκη και νά του πει πώς ήρτε ένας άσπρος άνθρωπος, γυιός του Ήλιου, όπως τους λέγανε. Σέ λίγη ώρα ήρτε ό Κασίκης μέσα στην κουρίτα του, μαζί με τον Ίντιάνο πουχανε σταλμένο.

Ό Ιγγλέζος τούπε πώς είχε πάγει σ' αυτά τά μέρη γιατί είχε πόθο νά δει τους Μαλάμπας από κοντά, και πώς ήρτε σά φίλος. Και κείνος πολύ φχαριστήθηκε. Άγκαλιάστηκανε και τον πήρε ό κασίκης μέσα στο καΐκι του.

Φτάζανε στό παλάτι του πριν τό μεσημέρι. Τότες ό Κασίκης κάθισε μαζί με τον άσπρο σέ μία ψάθα. Τέσσερα παλληκάρια παραστεκόντανε.

Κουβεντιάσανε κάμποση ώρα. Όσο τόσο ό Κασίκης ύποψιαζότανε άκόμα πώς ό άσπρος πήγε για χρυσάφι, μά ό Ιγγλέζος τον βεβαίωσε πώς νά μην έχει τέτοια ιδέα.

Τότες ό γέρος του εΐπε πώς είνε λεύτερος νά καθίσει μαζί τους όσο του άρέσει και νά φύγει όποτε βαρεθεί, και πώς μπορούσε νά στείλει πίσω στό χωριό τους δυό βαρκάρηδες και πώς θα τον πηγαίνανε στό χωριό οί δυό οί γυιοι του, όποτε τραβήξει ή καρδιά του νά γυρίσει πίσω.

Αυτή ή φυλή εΐτανε άπάνω κάτου ίσαμε διακόσιες οικόγένειες. Άλλά μέσα στό λογγάρια εΐτανε σκορπισμένες και πολλές άλλες φυλές. Για τούτο βλέπανε οί άσπροι ν' ανεβαίνε καπνός έδω και κεί μέσα στό δάση.

Άμα φάγανε, έβγαλε ό Ιγγλέζος τίς χάντρες και τίς μοίρασε, κ' οί ίντιάνοι κάνανε σαν τρελλοί από τη χαρά τους. Ψότερα παρακάλεσε τίς γυναίκες νά ζωγραφίσουνε τό κορμί του και νά τό παρδαλίσουνε, όπως είνε ή συνήθειά τους. Τον πλουμίσανε λοιπόν μ' όλη την τέχνη τους,

κ' ύστερα μία μία πήγανε και τον φιλήσανε.

Τους ξανάδωσε πάλι χάντρες, κουδούνια, χτένια και τέτοια. Στο γέρο Κασίκη χάρισε τό κουτάλι του, τό πηρούνι του και τό μαχαίρι του, και στους γυιός του δυό μπουκάλια. Με τό ρολόγι του ζουρλαθήκανε, μάλιστα σαν τώβαλε άπάνου σ' ένα σανίδι, γιατί πρωτότερα νομίζανε πώς ό σφυγμός του χεριού του τό ζωντάνευε. Σαν τώβαλε σ' άφτί τους, άρχισανε νά φωνάζουνε σαν παιδιά, ηηδούσανε, χορεύανε, κ' ύστερα πάλι πηγαίνανε και τ' άφουγκραζόντανε. Στο τέλος συμφωνήσανε όλοι πώς είχε κλείσει μέσα κανένα πουλί, κ' έκανε τικ τικ θέλοντας νά φύγει. Τότες τ' άνοιξε, και σαν είδανε μέσα, πιάσανε και φωνάζανε «Μανάν Μανάν, Χί τρουμπιχότε», που θα πει «Όχι, όχι, είνε ζαχαρόμυλος», επειδής κάποιος τους είχε πει για μία τέτοια μηχανή.

Τρώγανε δυό φορές την ήμέρα, πρωί και βράδυ. Τρώγανε μπανάνες κι' άλλα φρούτα, λίγο κρέας και ψάρια, πούχε πολλά τό ποτάμι. Τιμωρούσανε τον κλέφτη, βάζοντάς τον ό Κασίκης νά δώσει τά διπλά άπ' όσα έκλεψε. Μά πολύ άνάργες εΐτανε οί άδικίες, και ποτές δε μαλώνανε. «Ποτές δε γίνεται σκοτωμός στό μέρος μας», εΐπε του Ιγγλέζου ό γέρος.

Κάθισε μαζί τους μονάχα δυό τρείς μέρες. Τους άποχαίρεισε, κ' εΐτανε πολύ πικραμένο. Οί δυό γυιοι του Κασίκη πήγανε μαζί του. Ό Κασίκης τον παρακάλεσε να του στείλει λίγο άλάτι, γιατί δε βρισκότανε εκεί πέρα τέτοιο πράμα, κ' ύστερα τούπε να πάει νά ζήσει μαζί τους αν βαρεθεί τους άσπρους, και πώς θα τούδινε την κόρη του για γυναίκα, και πώς θα γίνει Κασίκης στό ποδάρι του.

Σαν κατεθήκανε στην άκροποταμιά, όλες οί γυναίκες τρέξανε κοντά του και τον άγκαλιάσανε. Τη στιγμή π' άρχισανε νά κατεβαίνουνε τό ποτάμι, μαζευτήκανε όλες και πιάσανε και λέγανε κάποιον τραγουδι του μισμοιού. Αυτές πρωτολέγανε κ' οί γυιοι του Κασίκη άποκρινόντανε από τό καΐκι. Κοίταξε ή μάνα μας ή φύση, τί μεγάλα πράματα μαθαίνει στό παιδιά της.

Κείνη τη στιγμή ό άσπρος άνθρωπος γύρισε τό πρόσωπό του και σφούγγιξε τά δάκρυά του ντροπισμένος. «Άχ! Γι' αυτόν τον άμαρτωλό κατέθηκε ό Χριστός στή γη, ένω για κείνα τά άθώα πλάσματα δεν εΐτανε καμμιάν άνάγκη νά σταυρωθεί».

Φτάνοντας στό χωριό, άπ' όπου είχε ξεκινήσει, οί φίλοι του χαρήκανε πολύ, γιατί τον είχανε για χαμένο, και γελάσανε με τό πλουμισμένο πεσί του. Γέμισε άλάτι τό καΐκι και τώστεϊλε τό Κασίκη. «Έδωσε και κάτι πράματα στό παιδιά του. Τον άγκαλιάσανε και τον φιλήσανε άπάνου στό στήθος».

Άμα άλαργάβανε, τά μάτια του Ιγγλέζου ξαναθουρκώσανε. «Αυτοί οί άνθρωποι τί είχανε νά περιμένουνε από τη φυλή του; Νά γίνουνε πειό τίμιοι; Νά γίνουνε πειό φτυχισμένοι;».

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥΣ

ΑΣΤΕΡΗ ΚΟΒΒΑΤΖΗ

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΜΕ ΤΙΣ ΓΑΖΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ΑΠΟ τό βοριά σηκώθηκαν σύννεφα, χτές βράδι, κι' ένας κρύος άγέρας φύσξε.

Σίγουρα, κάπου, παραφυλάει τό φθινόπωρο και θάρθει.

Πέρασαν και χελιδόνια από τά βόρεια, τραβούσαν κατά τό νότο, βιάζονταν. Θα τά κυνηγούσε τό φθινόπωρο και φοβόνταν μην τά προφτάσει, έδω.

Οί χωριάτες μαζώνουν και τά φασόλια τους, ό ήλιος δεν τά ξέρανε καλά, όμως μπορεί νά βρέξει, δεν τ' έχει σέ τίποτα.

Πριν λίγο καιρό έλεγαν νά βρέξει και δεν έβρεχε, τώρα δε θέλουν και τά σύννεφα έρχονται γεμάτα νερό και χειμώνα.

Κρίμα! Τά καλαμπόκια θα μας σαπίσουν και δεν ξέρει κανείς τί θα γίνουνε.

Τέτια εποχή εΐτανε, ήμερα έμπαινε ό χειμώνας.

Θέλω νά γράψω για μία κοπέλλα, που πέθανε, έδω χάμου, στό δρόμο με τίς γαζίες. Όμως αντί νά πεθάνει κείνη, πέθανε κείνη, πέθανε και μία άλλη, στην ξενητιά, ή θεία ή Άρετούλα.

Είναι πολλή σύγχυση στην καρδιά μου, σαν ένα παιδί. Δεν ξέρω ποιάν άνάπησα, τη θεία την Άρετούλα ή εκείνη την κοπέλλα, που εΐτανε μ' ένα γλυκό-γλυκό όνομα;

Όμως συλλογιέμαι, τώρα, που λέει νά χειμωνιάσει, πώς κάποτε θάρθει.

— Καλησπέρα, παιδιά! θ' άκούγεται, από τό βάθος του δρόμου, μία φωνή.

Θάναι λεπτή, έτοιμη νά σπάσει, σαν άμύαντο, που εΐχε ό πατέρας στό μαγαζί.

Ήμεις θα τρέξουμε, έξω, στό δρόμο, νά την ύποδεχτούμε, όπως βγαίνουν τά παιδιά τό Μάρτη, σαν έρχονται τά χελιδόνια, και τά χαιρετούν.

Γέλια θα κάνουμε, χαρές, έδω! Ίσαμε κ' ένας άγιος, από τό εικονοστάσι, θ' άπλώσει τό χέρι του νά καλωσορίσει τη γυναίκα, που ήρθε από την ξενητιά. Θάναι όπως είναι τά χέρια τών άγίων.

Θάνοιζονε όλα τά σπίτια κι' από τά χαγιάτια θα χύνεται μία μυρουδιά. Θα μοσκοβολάν, από τά σενοτούκια, τά κυδόνια.

Ποιά όμως νάναι;

Ή θεία ή Άρετούλα, μελαχρινή-μελαχρινή, με χοντρά χέρια και δυνατή, σαν την όζυά, που φυτρώνει στή Λέχουθα ή εκείνη ή χλωμή κοπέλλα, που εΐτανε σά νεροφίδα, λεπτή;

Όμως όπως νάναι, θα μοσκοβολεί ό τόπος από τά φρέσκα ρόδια, που κρέμονται, στό λιακωτό.

Ένα παιδάκι, θά την κυττά και δε θα ξέρει πόσο όμορφη είναι.

Θά συλλογιέται, μέσα του: «Ή Παναγία θάναι» και θα γίνεται ήσυ-

χο-ήσυχο και θ' άκούει τη μητέρα του, δε θα κάνει άταξίες.

Τό βράδι, σαν κάτσουν στό τραπέζι, θα ρωτήσει, ό μικρός:

— Μητέρα, είδες τ' άπόγεμα την Παναγία, που πέρασε από τό σπίτι μας;

Πάνω στό τζάκι θα καίει μία λάμπα του πετρώλιου, με χαμηλό φως.

— Που εΐτανε, παιδάκι μου; θα ρωτά γλυκά μία γυναίκα, που ξέρει πώς ή Παναγία δεν έρχεται, τ' άπογεμάτα, δίχως λόγο, στό παιδιά.

— Πέρασε από τό δρόμο μας και φορούσε γαλάζιο φόρεμα, έτσι εΐπανε τά παιδιά, πώς είναι ή Παναγία. Είναι άθώα πλάσματα, τά μικρά παιδιά, και μπορούν νά βλέπουν τους άγίους.

Τί φορέματα, άλήθεια, θα φορεΐ; Έγώ δεν έχω χρήματα, σαν τά πλουσιόπαιδα, που έχουν, και κάθονται νά γράφουν μυθιστορήματα και ν' άγοράζουν στίς κοπέλλες λαμπρά ένδύματα.

Στά μαγαζιά, θαρρω, δεν πουλούν άλλο, από τσίτια.

Ό ουρανός, βέβαια, θα την ντύνει με κάθεται έξορμήσεις πουλιών, με καμπύλες φωτεινών διαττόντων, που θα καρφυσώνονται, σαν πυγολαμπίδες, στό μαλλάι της.

(Θέ μου, πυρετό πούχω, τρέλλες που λέω!).

Άχ, νά την έβλεπε, έτσι, ντυμένη κείνη ή μητέρα, που δεν πίστευε τό παιδί της, που είδε, βράδι-βράδι, την Παναγία νά περνάει από τό δρόμο τους.

— Είναι πολύ άργά πιά, πολύ άργά.

Συλλογιζότανε, κάποτε, μία γρια φραντζέξα.

Κείνη την ήμέρα φορούσα καινούργιο πουκάμισο και ρούχα φρεσκοσιδερωμένα.

Στό δρόμο, μοσκοβόλαγε ό δυσόσμος, κάπου εΐτανε κεί φυτεμένος. Φρεσκοντυμένος είμουνα, όμορφος. Κι' εΐτανε πολλή λύπη εκεί, πολλή έγκατάλειψη.

Εΐτανε, άλήθεια και πολύ άργά, σά νάνανε και κρύο.

Τώρα, ξέρω.

Τό φορεμάκι εκείνης, της δεκαπεντάχρονης κοπέλλας θα φορεΐ. Ή βορεινή κουβερνάντα θα την κρατά, από τά δαχτυλά, τρυφερά. Όπως κρατάμε ένα τριαντάφυλλο, μην ξεφυλλίσει.

Ή μικρή θ' άπαγγέλει γαλλικούς στίχους κ' έγω δεν ξέρω τίποτα. Έτσι, θα αιστάνομαι μόνο τη μουσική, σαν εκείνη, που άκούμε, τά ζεστά

Στόν ΝΙΚΟ ΚΑΒΒΑΔΙΑ

βράδια, τό καλοκαίρι, στό χωριό μας.

Είναι τά φρέσκα δεμάτια, τά σάχια, σ' άλώνια, και μοσκοβολάει, γλυκά, ό άγέρας.

Είναι κ' ένα φεγγάρι στον ουρανό και, τότε-τότε, στέκεται νά μας κυττά, πονηρά, με τ' όνα του μάτι.

Πολλή ήσυχία είναι, κείνο τον καιρό, στον τόπο μας. Ήμεις είμαστε ξαπλωμένοι πάνω στό δεμάτια και συλλογιόμαστε τους κόπους μας και τό χειμώνα, πούναι νάρθει, και τό σάρι, πούναι λίγο.

Πότε-τότε, ξεκολλάει και κανένα άστέρι, από τον ουρανό και πέφτει. Που νά πέφτει άραγε;

Τότε, άκούγεται ή μουσική της σιωπής.

Είναι μία μουσική παράξενη, γεμάτη εύτυχία, συνθεμένη από πρωτόγονα όνειρα και πολλή μοναξιά.

Μπορεί, έτσι νάναι.

Όμως, ξαφνικά, νά ή μικρή κοπέλλα που χλωμάει και την πιάνει ένας σκληρός βήχας. Ή κουβερνάντα την κρατά, τρυφερά, στην άγκαλιά της, μην πέσει.

Ήρθε ένα ρεύμα, βράδι-βράδι, κ' έφερε τον ξερό βήχα, όπως έρχεται τό ρίγος τό φθινόπωρο και φέρνει έδω πολλή μελαγχολία και θάνατο.

Μά έγω θα την άγαπώ κ' έτσι, όπως άγαπώμε έναν άνθρωπο, που είναι νά πεθάνει. Θ' άγαπώ. Θ' άγαπώ και τό λεπτό, γαλάζιο, φουστανάκι της, με τά μικρά-μικρά, κόκκινα λουλούδια, που θα τ' άνεμίξει ό άγέρας και θα τό σηκώνει ψηλά πάνω από τό γόνατο.

Άχ, Θέ μου! μά πώς συλλογιόθηκα ότι μπορεί νά βήχει, άφοι δεν κρύωσε ποτέ και πώς φαντάστηκα πώς θάρθει, κάποτε, άφοι δεν μπορεί, πιά, νάρθει, ποτέ!

Θυμάμαι τη φραντζέξα.

— Είναι άργά πιά, πολύ άργά...

Μέσα, στην καρδιά της, είχε πολλή λύπη, πολλή σιωπή, όπως στό έρημα τοπεΐα, τό φθινόπωρο.

Έδω, είναι ένας δρόμος με γαζίες όπου την είδα, πρώτη φορά.

Καθότανε, άκρη-άκρη, ένας γέρος και ζητιάνευε, πολύ γέρος, άχρηστος. Εκείνη πέρασε, κοντά του, όπως ένας άγέρας στην άνοιξη και σταμάτησε, σιμά του.

Άνοιξε, μετά την μικρή τσάντα της κ' έβγαλε ένα νόμισμα, νά τον έλεήσει.

Νάτανε, τάχα, τάλληρο;

Ευχές της έδωσε νά προκόψει. Φαίνεται πώς τον λυπόταν, πολύ.

Θά την άρρώστησε ή λύπη κ' ή μοναξιά αυτού του τόπου. Οί άνθρωποι σκέφτονται πολύ τό σάρι, πούναι λίγο και τό χειμώνα πούναι μέγας, γεμάτος θάνατο.

Οί κοπέλλες κι' όλας, συνηθίζουν, από μικρές, νά συλλογιζονται τη θλίψη, καθώς βλέπουν αυτά τά δέντρα, τίς γαζίες, ν' άρρωσταίνουν, από μέρα σέ μέρα, σαν τά φθινοπωρινά άπογεύματα.

Και τούτη, ή μικρή κοπέλλα, θ' άρρώστησε από τίς μικρές-μικρές,

χλωμές, χάντρες, πού κρέμονται στις γαζίες, οα σταγόνες από πίκρα.

Να στάζουν άραγε από τις πένθιμες ψυχές;

Χλωμή πολύ εΐτανε ή μικρή κοπέλλα, με τό γαλάζιο φουστανάκι, οάν Παναγία.

— Έγώ θά πεθάνω, οα νάλεγε. Κ' εΐτανε δεκάξη χρονώ άνθρωπος, όμορφη.

Τότε, φύσηξε ένας κρύος άγέρας, θάτανε ρίγος, από τό φθινόπωρο.

Σάν νά μίλησαν οί γαζίες. — Κ' έμεις θά πεθάνουμε, κ' έμεις.

Ο άγέρας πού φύσηξε έφερεν πολλά φύλλα, από πέρα, πολλή λύπη.

Ο ζητάνος καθόταν, άκόμα, στή γωνία του, και ζητούσε μιά δραχμή, νά μήν πεθάνει

Δέν έβλεπε την όμορφή πού ήθελε, δεκάξη χρονώ, νά τραθήξει κατό τον ούρανό;

Δέν έβλεπε; — Όταν έκαμε τον άπογευματινό της περίπατο εΐτανε οα νάκλαιγαν άπάνου από τά μαλλιά της, τά δέντρα.

Πώς έκλαιγαν, σιγά-σιγά, άθόρυβα!

Τότε, ή νύχτα ξεφύτρωνε από την άκρη τών φύλλων, οε λεπτες-λεπτες, άόρατες ίνες, πού μετά πλέκονταν, οε παράξενα οαχέδια κ' έφτιαναν μιά καλύπτρα.

Μετά ένας, χαμηλός άγέρας την ξεπέλεκε, την αναδίπλωνε και την άπλωνε, σιγά-σιγά, στο δρόμο, σιωπηλά.

— Έτσι, έρχόταν ή νύχτα. Η μικρή κοπέλλα γύριζε, τότες στο σπίτι, έξω είχε βάλει, πιά, ψύχρα.

Μιά χρυση άνταύγεια την έσκεπάζε.

Μπορεί νά εΐτανε ο άγέρας, πού φυσούσε. Έφερεν, μεσ' στην καρδιά, ένα κρύο ρίγος, από τό θάνατο, από την άναπνοή της νύχτας.

Οί γαζίες κινιόνταν ευγενικά, οάν κυρίες, πού πάνε περίπατο, και ράντιζαν την μικρή κοπέλλα με μιά χρυσή σκόνη, λεπτή. Μπορεί ή ίδια, έκείνη, νά τίναζε τά δέντρα, επί τούτου, πάνω από τό κεφάλι της, νά γιομίσουν τά μαλλιά της, με την κίτρινη σκόνη, οάν τά ίχνη της λύπης.

— Αχ, έκείνη εΐτανε πολύ όμορφη, οί γαζίες μόνο χλωμάζαν, οάν τό φθινόπωρο.

— Από πέρα βελάζε μιά κατσίκα, θά πεινούσε.

Σιγά-σιγά, βράδιαζε

Φαίνεται θάπαιζε, με τό δαχτυλάκι της, πού της έπεσε.

Λύπη, πολύ είχε και δέν μπορούσαν νά τό βρούν. Πού νά παράπεσε;

Τότε, πλησίασε έγώ κ' άναφα ένα σπύρτο. Ψάχναμε κ' οί δυο μαζί κ' ή κουβερνάντα.

— Ανάθε κ' άλλο σπύρτο, κ' άλλο. Μά ή κοπέλλα, με τό δαχτυλάδι, πόσο λυπημένη είναι!

— Αχ, νά μπορούσα νά τό βρω, νά της πάρω λίγη πίκρα, νά χαμογελάσει.

— Γονατίζω και ψαχουλεύω, κοντά-κοντά, τό χωμα.

— Δέν πειράζει, λέει, ποιός ξερεί

πού νά παράπεσε, μήν κουραζόσαστε άλλο.

Ευγένεια, εΐτανε κείνη τη στιγμή, περιχυμένη στον κύσμο, άφάνταστη.

Γλυκά κουιόνταν οί λευκες, οάν μικρες κοπέλλες, στον περίπατο.

— Από τό νοτιά νά φύσαγε; — Τίποτα, της άπαντώ, τίποτα, για οας τί κόπος είναι αυτός;

Δέν ήξερα τί άλλο νά πω, μετά ομως σκέφτηκα και λέω:

— Πώς οας άρσσει κ' έρχεστε, ο' αυτό τον πένθιμο δρόμο, νά περπατάτε;

— Έγινε σιωπή, μιά στιγμή, οα νά συλλογίζοντανε τρεις άνθρωποι, εκεί χάμου.

— Πένθιμος δρόμος; λέει, μετά, και χαμογελά.

— Ομως, άκόμα, κάτι σκεφτόταν.

— Οραία, εΐτανε, Θεέ μου, οα συλλογιόταν, κ' εΐταν σκοτάδι, μόλις έθγαίνε ένα δρεπάνι φωτεινό, από τη θάλασσα, νά θερίσει διειρα.

Η κουβερνάντα μου κάνει νόημα, νά μη μιλω για τέτοια πράματα.

— Ομως, έγω συνεχίζω, οάν παιδί, πού δε θέλει ν, άκούει τους μεγαλειότερους.

— Ναί, άλλα έτσι μπορεί ν' άρρωστήσετε, δε λένε πως ή λύπη σκοτώνει τους άνθρώπους;

(Τό δρεπάνι έχει βγει, πιά, και θερίζει. Τώρα, μοιάζει, περισσότερο, με τανάλλα, από φως, θαρρείς, έρχεται, κατά πάνω μας, νά πιάσει έναν από μας, οάν την πίκρα, νά τον πνίξει. — Αχ, ας είμαι έγω αυτός, έγω, μήν τύχει και πιάσει την μικρή κοπέλλα.)

— Έκείνη σωπαίνει, τάχα νά συλλογιέται;

— Δε συμφωνείτε; λέω.

— Όχι, μά δέν τό ξέρω αυτό, άπαντά, τρυφερά.

— Ένα φύλλο πέφτει, πάνω, στον ομο της.

— Νά ρωτήσουμε τη δασκάλα σας, άν θέλετε;

— Δεσποινίς Ντεζιρέ, λέει.

— Ορίστε, άπαντά ή άλλη, άφαιρέμένη.

Θά συλλογίζοντανε πόσες μέρες είναι μακρὰ, από τον τόπο μας, ή πατρίδα της άν ξεκίναγε με τά πόδια.

— Είναι άλήθεια πως ή λύπη σκοτώνει τους άνθρώπους;

— Αλήθεια είναι, δεσποινίς, λέει, ψυχρά, ή φραντζέζα και σωπαίνει.

Κρίμα, πού την άντιπαθούσα.

Νά, τώρα, και συμφωνεί μαζί μου. Μόνο ή μικρή κοπέλλα λυπάται, άκόμα, κυττάζει πέρα, οάν κάποιον νά περιμένει.

— Βλέπετε χλωμή, πού είσαστε; είναι ή λύπη, λέω, γιατι νά λυπάστε;

— Έκείνη δε μιλεί, μόνο κουμπώνει τό παλτό της, οα νά κρυώνει.

— Εΐσαστε και πολύ όμορφη, λέω πάλι, μετά, οπως οί μικρες λευκες, στην ακρογιαλιά.

Τότε, χαμογελά, σηκώνει τά μάτια της και με κυττάζει, με στοργή.

— Ανάμεσα, οτα δέντρα, φαίνονται πού ανάθουν στον ούρανό τ' άστέρια. Μιά οσήνουν και μι' ανάθουν.

Τό φθινόπωρο έχει μπει και κάνει ψύχρα.

— Οραίο είναι τό άσπρο παλτό της, πού φορεί, από φανέλλα.

Μαλακό ύφασμα, πού είναι αυτό τό παλτό, συλλογιέμαι, θά είναι έγγλέζικο.

— Η κουβερνάντα, άκόμα, δε βρήκε πόσο μακρὰ είναι ή πατρίδα της, άν ξεκινήσει με τά πόδια.

Κ' έδω, θαρρώ, κανείς δέν ξερεί πόση άγάπη είναι.

Ξαφνικά, ένα μικρό παιδί βάζει τά κλάματα. Δε θά του άρσσει τό φαί και δε θέλει νά τό δοκιμάσει.

Μιά κοπέλλα κλείνει τά παράθυρα, οί άνθρωποι θάχουν νιώσει ψύχρα, οπί τους, λέω.

Τότε, ή φραντζέζα συνέρχεται, εΐναι ένκεντριμένη, πού δέν μπόρεσε νά βρει εκείνο πού συλλογιόταν.

Μετά, πιάνει νά παρατηρεί, γαλλικά, την μικρή, με τό γαλάζιο φόρεμα. Της μιλάει, αυστηρά, είναι πολύ άλλαγήνη.

Της λέει ομως δέν πάει νά κουβεντιάξει, μαζί μου.

— Έγώ πούμαι ένας φτωχός άνθρωπος και δέν ξερεί, κανείς, άν γίνω, καμμιά φορά, τίποτα. Δε βλέπει τά ρούχα μου, τριμένα πού είναι; Δέν έχω ούτε ένα ποικαμίο της προκοπής, νά φορώ.

— Η άλλη δέν την πιστεύει και με κυττάζει, γλυκά, με στοργή.

— Ομως ύπακούει στην κουβερνάντα της, εκείνη την πέρνει, πάλι, από τό χέρι και πηγαινουν προς την ακρογιαλιά, με τις μικρες-μικρες λευκες.

— Εκεί, είναι τό οπίτι τους.

Νάχουν γιαιοσεμιά φυτέψει, στην αυλή τους;

— Όταν είχαν κάνει λίγα βήματα, κάτι θυμήθηκαν και στρέφουν, ξαφνικά κ' οί δυο.

— Καληνύχτα σας, μου λένε, δυο φωνές μαζί, μιά έτοιμη νά σπάσει και μιά κρύα-κρύα, αυστηρή.

— Σας ευχαριστώ και πολύ για τον κόπο πού κάνετε νά βρούμε τό δαχτυλάδι μου, συνεχίζει ή φωνή πού είναι λεπτή-λεπτή, έτοιμη νά σπάσει.

— Τίποτα, άπαντώ έγώ, τίποτα και τρέμω.

Στά δάχτυλά μου κρατώ, σφιχτά, ένα μικρό, γυαλιστερό, αντικείμενο.

Σά νά λυπάμαι, φαίνουμαι.

Μετά, ή μικρή κοπέλλα με ρωτά:

— Δέν είσαστε υπάλληλος, στή Νομαρχία;

— Φανερό, με ρωτά για νά μου δώσει μιά άξια.

— Ναί, υπάλληλος, λέω, έχω και τό δίπλωμά μου.

— Η μικρή ευχαριστιέται, πολύ. Τί άν δέν έχω καινούργια φορεσιά;

— Κάτι τρέχει, εκεί, λέει ή κουβερνάντα, γαλλικά, γεμάτη περιφρόνηση, ένας άνθρωπος της δεκάρας

Θαρεί, πως δέν καταλαβαίνω. Το κορίτσι, με τά γαλάζια στενωχωιέται, γι' αυτά

— Ομως έγώ δείχνω χαρούμενος, εΐμαι

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΗ

Ο Σ. ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ ΜΙΛΑΕΙ ΓΙΑ ΤΟ ΒΑΣΙΛΗ ΤΟΝ ΑΡΒΑΝΙΤΗ

ΜΙΑ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

— Η προσοχής κυκλοφορία του νέου βιβλίου του κ. Μυριβήλη με τον τίτλο «Ο Βασιλης ο Αρβανίτης», πού με τόση άνυπομονή περιμένει ή πνευματική Αθήνα, έχει προκαλέσει πολλά ένθουσιαστικά οαχόλια στον τύπο και στους κύκλους εκείνων πού είχαν την τύχη νά τάκούσουν από τό στόμα του ίδιου του συγγραφέα πού καθώς και από τη διαλεχτή καλλιτέχνησα του θεάτρου Μιράντα, πού τό διάθεσε στη λέσηχη του Ψυχικού, προς ένίσχυση του έκεϊ Οργανοτροφείου και οπ για δεύτερη φορά ο υποφαινόμενος ετύχησε ν' άκούσει τό έργο.

— Η «Κ.», πού την τιμά ο συγγραφέας του «Αρβανίτη» με την ταχτική λογοτεχνική συνεργασία του, νομίζει πως προσφέρει σήμερα στους άναγνώστες της μία ένδιαφέρουσα σελίδα, γυρεύοντας από τον ίδιο μερικες πληροφορίες για τό ρωμαλέο αυτό έργο, πού ο Μελάς τό λογαριάζει για καλύτερο και από τό «Ζωή έν τάφω», και για τό οποιό ο κ. Καραντώνης, ο διευθυντής τών «Νέων γραμμάτων» έχει γράψει παλαιότερα μιά περίφημη μελέτη, όταν ο Βασιλης ο Αρβανίτης» δημοσιεύτηκε στή δεύτερη μορφή του.

— Επισκεφθήκαμε τον κ. Μυριβήλη στο σπίτι του, και εκεί, στην ήσυχη και συμπαθητική γωνία του γραφείου της εργασίας του, πού είναι συγχρόνως βιβλιοθήκη και σαλόνι, του βάλκαμε μερικες ερωτήσεις για τό έργο.

— Έχει δημοσιευτεί κ' άλλου εκτός από τη συλλογή διηγημάτων σας με τον τίτλο «Τό Γαλάζιο βιβλίο»; τών ρωτήσαμε.

— Μας κοιτάει καλά-καλά, χαϊδεύει για λίγο τά μαλλιά του κ' ύστερα με τό ατίωνο χαμόγελο του μάς άπαντά.

— Βέβαια. Η πρώτη μορφή του είναι στην έφημερίδα «Πρωία», τότε πού δημοσιέψαστε τις λογοτεχνικές επιφυλλίδες της περι τό κεί ο ίδιος. Κατόπι τό ξαναδούλεψα για τό «Γαλάζιο βιβλίο», πού εκδόθηκε οτα 1939.

Τό διήγημα αυτό άργοπώρεσε την έκδοση του βιβλίου επί δεκατέσσερες μήνες γιατι ή λογοκρισία φοβότανε μήπως προκαλέσει διαμαρτυρίες του τό τούρκου πρεσβευτή. Μέσα στο έργο περιγράφεται τό φυλετικό μίσος «Ελλήνων και Τούρκων, και ή Τουρκία τά προπολεμικά χρόνια ή έδειχνε πολλές φιλικές στην Ελλάδα». Τώρα, μέσα στο 41, τό ξανάπλασα οε τούτη τη μορφή του, πού είναι ή τελειωτική, και πού θά βγει οτα βιβλιόπωλεία, ίσως την έρχόμενη βδομάδα. Κείνος πού μ' έσπρωξε πολύ νά τό βγάλω οε χωριστό βιβλίο είναι ο φίλος μου λογοτέχνης Παντελής Πρεβελάκης, πού άγάπησε τό έργο οσο και ο κ. Καραντώνης και άργότερα ο κ. Μελάς.

— Ο κ. Πρεβελάκης μού έπε λέγοντας, πού με συγκίνησαν και μ' έκκαναν ν' άποφασίσω τούτη την έκδοση. — Και ού, Μπουντούρη μου, ύπηρες μιά από τις μεγάλες ατίες για νά εκδοθει «Ο Βασιλης».

— Πίστευα και πιστεύω, παρατήρησα, πως «Ο Βασιλης ο Αρβανίτης» δέν είναι έργο

πού άφορά μόνο την λογοτεχνία, άλλα πού περισσότερο τό Έθνος μας. Είναι έργο ένθικό.

— Μού συμβαίνει οσο προχωρώ, συνεχίσει, στην ήλικία και στή δουιλία νά γίνουμαι ολοένα και πιο δύσκολος μπροστά στή λογοτεχνική μου προσπάθεια.

— Αισθάνομαι ολοένα και πιο βαρεία την εθύνη του «Ελληνας λογοτέχνη γιατί πιστεύω και ζω ψυχικά και ιστορικά τη συνέχεια της φυλής μου, πού δέν είναι τυχαία οσο συμμάζεμα οχλών και κάθε στιγμή σφραγίζει τό κύρος τών τίτλων της παλιάς της ευγένειας με της ψυχής της και με τού αίματος της τη σφραγίδα. Πιστεύω πως τό πιο μεγάλο έλάττωμα τών λογοτεχνών μας είναι πού δέν εζαίρουμε την κλασική μας λογοτεχνία και την ιστορία του ελληνικού πνεύματος. Αυτές δημιουργούν μέσα στον καλλιτέχνη την αίσθηση της εθύνης και της ένθικής συνείδησης, πού γυρεύει την έκφρασή της στην τέχνη. Γιατι ή τέχνη και ξεχωριστά ή λογοτεχνία δέν είναι τίποτ' άλλο παρά ή έκφραση τών ένθικών κών ο ρωφών ζωών με πλαστικά μέσα. Μόνο οποιος μπόρεσει νά έκφράσει τον άνθρωπο μέσ' από την καρδιά της φυλής του, κατορθώνει νά άποσταθεί στην πανανθρώπινη καρδιά.

— Ο Όμηρος είναι πολύ Έλληνας, ο Ντάντε πολύ Ιταλός, ο Σαίκτηρ πολύ έγγλέζος, ο Γκαίτε πολύ γερμανός, ο Ντοστογιέφσκι ο πιο ρώσος απ' όλους τους ρώσους. Γιατό είναι πανανθρώπινοι. Μπροστά στο νέο μου αυτό διήγημα ήθελα νά βάλω ένα «πιστεύω», τούτο: «Κάθε έργο τέχνης πού βγαίνει από τούτο τον τόπο, για ιθναί άλληνό έργο τέχνης πρέπει νάνα οα μορφή και οάν οοσία μιά ελληνική πράξη». Μαυτό έννοιά πως πρέπει νά στέκεται στέρεα οτα πόδια του, χτιομένο μέσα στους νόμους πού επιβάλλει αυτοδύναμα τό «είδος», νάχει την ίσορροπία και την διάσχιση ένότητας μορφής και οοσίας, και νά διαγράφεται καθαρά τό περίγραμμά του τό πλαστικό. Και άκόμα κάτι: Νάνα κατάφαση της ζωής. Όλο τό νόημα της Έλλάδας είναι αυτό: Κατάφαση της ζωής. Η άπιστιοδοξία πού νεκρώνει την ψυχή και την άφίνει κουρβλι κάτω από τό βραχνά της άνατίρητης Μοίρας είναι στοιχείο άπτελληνικό. Έρχεται από την παιδεία και πλαδαρή άνατολή. Όλοι οί θεοί πού μάς ήρθαν από την Άνατολή και από τό Βοριά, τό πρώτο πού έμαθαν μόλις πάτησαν οε τούτο τό χωμα είναι νά χορεύουν άνάσφρα στην άκρη τών δαχτύλων. Νά χορεύουν και νάγωνίζονται οσο πού νά καεί ολο τό λίπος της Άνατολής, ολο τό κατσοφίασμα της Άσίας, νά

χορεύουν οσο πού νά πέσουν από πάνω τους οί προβείες του Βοριά.

— Ο Βασιλης ο Αρβανίτης λοιπόν; — Ο Βασιλης είναι ένας ήλιακός ήρωας. Σκοτώνει τό φείδι οάν ένας μικρός Απολλωνας, οάν ένας μικρός Ηρακλής, οάν ένας μικρός Αηγιώργης. Η ράτσα του τραβάει πολύ μακρὰ. Οί ρίζες του βυθίζονται μέσα στην καρδιά της Έλλάδας. Χαίρουμαι οάν μου τον έπαίνου, γιατί λέω ίσως κάτι άξιο λόγου νάπλασα ετούτη τη φορά, και οάν λέω κάτι άξιο λόγω έννοιά πάντα κάτι άξιο για την Έλλάδα. Γιατι ο σκοπός μας μόνο αυτός πρέπει νά στέκεται. Τόσο άφηλός και τόσο δύσκολος: Νά φτιάσομε κάτι άξιο για την Έλλάδα. Σήμερα πού πολλές οχλος βράζει μέσα μας και γύρω μας, ή λογοτεχνία δε συγχωρεείται νάνα οκτώμα καιρού για κείνους πού γράφουν από πλήξη, άποτείνονται οε κείνους πού πλήττουν, ή νά καταναό διασκεδάση για τους άγαπητικούς, για τά κοσμικά γυναικάρια και για τους οοίμψ. Ο λογοτέχνης βγαίνει από την καρδιά του λαού και τραβάει προς την καρδιά του λαού. Πρέπει νά μεταχειρίζεται τίμια μέσα για τό σκοπό του. Πρέπει νά χτίζει με γνήσια ολικά, με ντόπια ολικά. Η έννη λογοτεχνία του είναι χρησιμη και άπαραίτητη μόνο για νά δει πως οί άλλοι φτάνουν στο σκοπό τους με τά δικά τους τά μέσα, με τά δικά τους τά ολικά. Με τον ίδιο τρόπο θά πάρει μαθήματα κ' από τους Άρχαίους κ' από τους Βυζαντινούς κ' από τη λαϊκή τέχνη.

— Οσοι άκουσαν τό Βασιλη βρισκουν πως άγγίσατε αυτά τά Ιδανικά σας.

— Ο Θεός νά δώσει νάνα έτσι. Έγώ προσωπικά πιστεύω πως και τούτο μου τό έργο είναι μιά έκφραση της λαχτάρας μου περισσότερο παρά μιά έπίτευξη θετική. Άκόμα δέν νομίζω πως έδωσα ένα βιβλίο άξιο για την Έλλάδα. Όλα αυτά είναι προσπάθειες. Βάζουμε βέβαια μέσα ολη μας τη μπόρεση, ολο μας τον ένθουσιασμό, ολο μας τον έρωτα. Τεντώνουμε τό δοξάρι με ολη μας τη δύναμη. Ομως ως πού θά φτάσει τό βέλος του πόθου μας; Αυτό κανείς δέν τό εζαίρει και πολύ περισσότερο ο ίδιος ο τεχνίτης. Γιατι εζαίρω πως ο στόχος μου είναι πού μακρὰ και πού ψηλά. Άκούγω ομως τά βήματα εκεινών πού έρχονται πάνω οτα δικά μας τά βήματα. Η Έλλάδα είναι γεμάτη από άκατέλυτα νάτα. Η ψυχή της βράζει, ομοστος του Διόνυσου. Τό τραγούδι της θά σηκωθεί κάποτε πάλι, και δε θάργησει θά σηκωθεί ως πού νά κάνει τους λαούς νά στήσουν τά φτι τους κατὰ δω άκόμα μιά φορά, οπως τώρα γυρίζουν τη ματιά τους.

— Δε θέλησαμε νά προσδέσομε τίποτα οτα λόγια του λογοτέχνη πού δραματιζονταν με τόση πίστη την επαύριον της Έλληνικής λογοτεχνίας.

— Μαξέσαμε καί χειρόγραφα μας, τον έχαιρητήσαμε και άποχωρήσαμε.

ΕΥΑΓΓΕΛΟ Σ ΜΠΟΥΝΤΟΥΡΗ Σ

Η τακτική συνεργασία του κ. ΜΥΡΙΒΗΛΗ στο έρχόμενον

— Στά χέρια μου κρατώ ένα μικρό-μικρό δαχτυλάκι, με μονόγραμμα: «Ιουλία».

— Σέ ποιό δάχτυλο, νά τό φορεί; — Καληνύχτα σας, λέω.

— Καληνύχτα, άποκρίνονται, μαζί, δυο φωνές.

Τό φεγγάρι θερίζει, άκόμα, ονειρα, θά συνεχίσει ολη νύχτα.

— Αχ, ας μη θερίσει τά δικά μου. Μιά, μικρή-μικρή, κοπέλλα θάνα λυπημένη, πού έλασε τό δαχτυλάδι της, έγώ τό βοήκα και κρατώ, πιά, λίγη χαρά.

— Πώς θά κοιμηθώ, σήμερα, πού έχω

σά στα χέρια μου αυτό, τό μικρό δαχτυλάκι;

— Ιουλία! λέω, και δε σκέφτουμαι, πιά, την προαγωγή μου, πού την καθυστερού, από τό κέντρο.

— Έπειτα, νά και τη βλέπω, μιά άλλη μέρα, νά περνά στο δημόσιο, με την κουβερνάντα της, μά δε της μιλω.

— Ο ήλιος είναι ζεστός, μόνον ο άγέρας φυσά και φέρνει τό χειμώνα, βιαστικά.

— Η φραντζέζα με κυττάζει, ψυχρά, κ' ή μικρή με χαιρετά, με τό κεφάλι

της, γλυκά-κλυκά, χαμογελά.

— Όταν προσπέρασε, στρέφει και μου χαμογελά, πάλι.

— Τί κάνεις; οα νά μου λέει, στον ένικό.

— Στο δρόμο, εργάτες, κουρασμένοι, σπάζουνε πέτρες. Ένα χοντρό λιθάρι, νά στρώσουν τό δημόσιο.

— Όταν πέρασε, μπρός της, άφινουν τά σόνεργα και την κυττάζουν, οπως βλέπομε ένα σμήνος άγριοπαπιας, νά περνά ψηλά και καθόμαστε νά τις κυττάζουμε, ίσως νά γίνουν ένα στίγμα, νά χαθούν, κατὰ τη δύση.

(Τό τέλος στο έρχόμενον)

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΚΗΣ

ΕΔΩ ΕΙΤΑΝ ΟΝΕΙΡΟ...

Στόν ΑΛΚΗ ΑΓΓΕΛΟΓΛΟΥ

Έσρινό τραγοῦδι, κ' ἡ ψυχὴ μου
Μὲ τὸν ἴσκιο σου δένεται καὶ πάει...

Ἔτσι γενναῖος κ' ἔτσι ἔτοιμος γιὰ σένα,
Ζωὴ, Ζωὴ πού σέ πατήσαν χάμω,

Μὲ πίκρα τὴν καρδίᾳ μου θὰ μεθύσουν,
Καὶ μὲ τὴ μνήμη ἐνὸς χαμένου κήπου

Ἔσρινό τραγοῦδι, κ' ἡ ψυχὴ μου
Μὲ τὸν ἴσκιο σου δένεται καὶ πάει...

Ἔνα κορίτσι προσεύχεται κάμω,
Στὰ μάτια του μιὰ θάλασσα νὰ πλέει,

Στὴν ἄμμο χαραγμένο, ἐκεῖ, στὴν ἄμμο
τ' ὄνομά του... Κ' ἔτσι νὰ φεύγει - ἄχ κρῖμα,

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΓΟΣ

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ

Τραγοῦδι μυρωμένο ὁ σκοπὸς μου περπατᾷ.
Πάντ' ἀνοιχτά, πάντα καλὰ τὰ λόγια.

Εἶνε ἡ γῆς ξερὴ, πυρὴ, θαρὺς ἀνασασμός·
— ἐκεῖν' ἡ λάθρα ἡ ὁσμὴ πού παραλεῖ.

Πουλᾶκι χρυσοφτέρουγον ἐδιάθιξε τὸ δεῖλι
— φρυγμὸς μεταξωτός, κ' ἑχάδιψε τ' ἀγέρι —

Ξανθὸ κορίτσι στόν ἀφρό, ἀφρός κ' ἀφρολογιέται.
Σμαράγδια σμίγουν τὸ κορμί, κ' ἀναριγοῦν.

Κ' ἐφέτος τ' ἀραπόσιτο θρασώνει καρπερὸ
ἀνέμελη τοῦ κάμπου χρυσοφαντασιά.

ΚΟΥΛΗΣ ΑΛΕΠΗΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Στὸ Στράτη Μυριβήλη

Ξεκινᾷς ὄλο ὄνειρεμα καὶ θάμπος
γιὰ τὸ χρυσὸ ταξίδι σου τῆς ζωῆς.

μόνο στὴ δουλιὰ, καὶ πού, ὅπως ἴσως, μ' αὐτὰ,
θὰ βλέπετε πιὸ ὄνειρευτὰ κ' ἀνθρώπους καὶ τοπία.

Ἄγανακτεῖς, νευριάζεις, τρικυμίζεις;
ψάχνεις νὰ βρεῖς τί στάθηκε ἀφορμὴ κ' ἐνῶ μποροῦσε κάλλιστα νὰ σφύζει

ΑΝΤΡΕ ΖΙΝΤ

ΟΣΚΑΡ ΓΟΥΑΪΛΝΤ
IN MEMORIAM (ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ)

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Όσοι πλησίασαν τὸν Γουαΐλντ, μόνον
κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του,

εἶπεν ἀτελεύτητα, τὴ βραδιάν ἐκείνη,
ἦταν συγκεχυμένες, κ' ὄχι ἀπὸ τὴς καλύτερες του·

Στὸ Παρίσι, μὲ ἤρθε, τ' ὄνομά του
ἔτρεξε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα διηγόντο,

Ὅταν ἔλειωσε τὸ γεῦμα, βγήκαμε.
Οἱ δύο μου φίλοι βιάδιζαν μαζί,

Ὅσον ἀνὰ μιλιοῦν γι' αὐτὸν,
στὸ σπίτι τοῦ Μαλλαρμέ: τὸν παράστασαν

Ὅταν ἔλειψε τὸ ποταμὸς, ἀποκρίθηκεν
ὁ ποταμὸς, ἦταν ἐπειδὴ, κάθε φορά

Ὅσον ἀνὰ μιλιοῦν γι' αὐτὸν,
στὸ σπίτι τοῦ Μαλλαρμέ: τὸν παράστασαν

Ὅσον ἀνὰ μιλιοῦν γι' αὐτὸν,
στὸ σπίτι τοῦ Μαλλαρμέ: τὸν παράστασαν

Ἄλλὰ μόλις ἔβαιναν μονάχοι, εὐθὺς
ἀμέσως ἀρχίζε: — «Τὶ κάματε ἀπὸ τὰ χθές;»

«Ξαίρετε τί εἶν' αὐτό πού ξεχωρίζει ἕνα ἔργο τέχνης, ἀπό ἕνα ἔργο φυσικό; Ξαίρετε πού θά βρῆτε τή διαφορά τους; Γιατί, τελοσπάντων, τὸ ἄνθος τοῦ ναρκίσσου εἶναι ὠραίο, ὅσο κι' ἕνα ἔργο τέχνης, —κι' ἐκεῖνο πού τὰ ξεχωρίζει, δὲ μπορεῖ νάναί ἀσφαλῶς, ἢ ὁμορφιά. Ξαίρετε τί τὰ διακρίνει, μεταξύ τους; — «Ὅτι τὸ ἔργο τέχνης εἶναι, πάντα, ἕνα καὶ μοναδικό. Ἡ φύση, πού δὲν κάνει τίποτε βιάσιμο, ἐπιναλαμβάνεται ἐπ' ἀπειρον, ἔτσι ὡστε τίποτε, ἀπ' ὅσα αὐτὴ κάνει, νὰ μὴ χαθῆ ὀριστικά καὶ τελειωτικά. Ὑπάρχουν πλῆθος ἀνθη τοῦ ναρκίσσου νὰ γιατί, καθένα ἀπ' αὐτὰ, μπορεῖ νὰ ζήσῃ μόνο μίαν ἡμέρα. Καὶ κάθε φορά, πού ἡ φύση ἐφευρίσκει ἕνα νέο σχῆμα, ἀμέσως καὶ τὸ ἐπιναλαμβάνει. Ἕνα θαλάσσιο τέρας ξέρει πὼς σὲ κάποιον ἄλλη θάλασσα ὑπάρχει ἕνα ἄλλο θαλάσσιο τέρας ὁμοῖο του. Ὅταν ὁ Θεὸς ἔπλασε ἕνα Βοργία ἢ ἕνα Ναπολέοντα, μέσα στὴν ἱστορία, ἔβαλε δίπλα τους, ἀμέσως, κι' ἄλλον ἕνα: τί σημαίνει ἀν δὲν τὸν γνωρίσαμε; τὸ σημαντικό εἶναι, ὃ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἐπιτύχῃ γιατί ὁ Θεὸς ἐφευρίσκει καὶ δημιουργεῖ τὸν ἄνθρωπο, κι' ὁ ἄνθρωπος ἐφευρίσκει καὶ δημιουργεῖ τὸ ἔργο τέχνης.

«Ναί, ξαίρω... κάποια μέρα ἔγινε μιά μεγάλη ταραχὴ, στὴ γῆ, σὰν ἡ φύση νὰ ἐπρόκειτο νὰ δημιουργήσει κάτι τὸ μοναδικό, κάτι τὸ πραγματικά μοναδικό, —κι' ὁ Χριστὸς γεννήθηκε στὴ γῆ. Ναί, τὸ ξαίρω, βέβαια, καλὰ... ὅμως, ἀκούστε:

«Ὅταν ὁ Ἰωσήφ ὁ ἐξ Ἀριμαθείας, ἕνα βράδι, κατέθηκε ἀπ' τὸ βουνὸ τοῦ Γολγοθά, ὅπου εἶχε πεθάνει ὁ Χριστὸς, εἶδε, ἀπάνω εἰς μίαν ἄσπρη πέτρα, ἕνα νέο καθισμένο, ποὺ κλαιγε. Κι' ὁ Ἰωσήφ πλησίασε σ' αὐτόν, καὶ τοῦ εἶπε: — «ὦ πῶς πόσο μεγάλος εἶν' ὁ πόνος σου, γιατί ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦταν δικαίος. — Ὅμως ὁ νέος τοῦ ἀποκρίθηκε: — «ὦ, δὲν κλαίω γιὰ τὸ λόγο πού θαρρεῖς. Κλαίω, γιατί κι' ἐγὼ ἐπίσης, ἔχω κάνει θαύματα! Κι' ἐγὼ ἐπίσης ἔδωσα στοὺς τυφλοὺς τὸ φῶς, καὶ γιάτρεψα τοὺς παραλυτικούς, κι' ἀνάστησα νεκρούς. Κι' ἐγὼ ἐπίσης ξέρανα τὴ στεῖρα τὴ συκιά, κι' ἔχω κάνει τὸ νερό κρασί... Κι' ὅμως, οἱ ἄνθρωποι, ἐμένα, δὲ μὲ σταύρωσαν».

Καὶ γιὰ τὸ ὅτι ὁ «Ὁσκαρ Γουάιλντ ἦταν πεπεισμένος γιὰ τὴν ἀντιπροσωπευτικὴν ἀποστολὴ του, αὐτὸ τὸ βεβαίωθηκα ἐπανειλημμένως.

Τὸ Εὐαγγέλιο ἀνησυχοῦσε καὶ βασάνιζε τὸν εἰδωλόατρον Γουάιλντ. Δὲν τοῦ συγχωροῦσε τὰ θαύματα του. Τὸ εἰδωλόατρικὸ θαῦμα, εἶναι τὸ ἔργο τέχνης: ὁ Χριστιανισμὸς καταπατοῦσε τὴν ὑπεροχὴ του. Κάθε καλλιτεχνικὸς «ἱρρεαλισμὸς», μὴ πραγματικισμὸς, ἀπαιτεῖ ἕνα ρεαλισμὸν ἐντελῶς βεβαιωμένο στὴ ζωή.

Οἱ ἐφευρετικώτεροι «ἀπόλογοί» του, οἱ πρὸ ἀνησυχαστικὸς του εἰρωνεῖτες, λεγόντουσαν, γιὰ νὰ φέρῃ, ἴσα-ἴσα, ἀντιμέτωπος τὴς δυὸ ἐκεῖνες ἠθικές, θέλω νὰ πῶ, τὸν εἰδωλόατρικὸ νατουραλισμὸ καὶ τὸ χρι-

στιανικὸν ἰδεαλισμὸ, καὶ ν' ἀπογυμνώσῃ, αὐτὸν τὸν τελευταῖον, ἀπὸ καθ' ἑννοία, καὶ κάθε σημασία.

— «Ὅταν ὁ Ἰησοῦς, θέλησε νὰ γυρίσῃ στὴ Ναζαρέτ, διηγόνταν, ἢ Ναζαρέτ ἦταν ἔτοι ἀλλαγμένη, πού δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πόλη του. Ἡ Ναζαρέτ πού εἶχε ζήσει, ἦταν γεμάτη δάκρυα καὶ θρήνους. — ἐνῶ, αὐτὴ πού, τώρα, συναντοῦσε, ἦταν ὅλο γέλια καὶ τραγούδια. Κι' ὁ Χριστὸς, μπαίνοντας στὴν πόλη, εἶδε δούλους φορτωμένους ἄνθη, πού ἔτρεχαν κατὰ τὴ μαρμαρένια σκάλα ἐνὸς λευκοῦ μεγάρου μαρμαρένιου. Ὁ Χριστὸς μῆκε, τότε, μέσ' στὸ σπίτι, καὶ στὸ βάθος μιάς αἰθουσας Ἰάσπινης, ξαπλωμένο μέσα σὲ μιά παχειὰ πορφύρα, εἶδ' ἕναν ἄνθρωπο, πού, στὰ ξεχτηνισμένα του μαλλιά ἦταν πλεγμένα ρόδα κόκκινα, καὶ πού τὰ χεῖλη του, ἦταν κόκκινα, κι' αὐτὰ, ἀπ' τὸ κρασί. Κι' ὁ Χριστὸς πῆγε κοντὰ του, τὸν ἀγγίξε στὸν ὄμο, καὶ τοῦ λέει: — «Γιατί ζεῖς τέτια ζωή; — Κι' ὁ ἄνθρωπος γύρισε, τὸν γνώρισε, κι' ἀπάντησε: — «Ὑμουν λεπρός, καὶ σὺ μὲ γιάτρεψες. Γιατί νὰ ζήσω, τάχα, μ' ἄλλον τρόπο;

«Κι' ὁ Χριστὸς βγήκε ἀπ' αὐτὸ τὸ σπίτι. Καὶ νὰ πού, σ' ἕνα δρόμο εἶδε μιά γυναίκα, πού τὸ πρόσωπό της καὶ τὰ ρούχα της ἦταν βαμμένα καὶ χρωματισμένα, καὶ πού στὰ πόδια της εἶχεν ὑπόδηματα ὅλο μαργαριτάρια καὶ πίσω της, βιάζι, ἕνας ἄνθρωπος, πού τὸ φέρεμά του ἦταν δίχρωμο, καὶ πού τὰ μάτια του ἦταν γεμάτα πόθος. Κι' ὁ Χριστὸς πλησίασε τὸν ἄντρα, τὸν ἀγγίξε στὸν ὄμο, καὶ τοῦ λέει: — «Γιατί ἀκολουθεῖς, τάχα, τὴ γυναίκα; αὐτὴ, καὶ γιατί τὴν κοιτᾷς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο; — Κι' ὁ ἄνθρωπος γύρισε, τὸν γνώρισε, κι' ἀπάντησε: — «Ὑμουν τυφλός, καὶ σὺ μὲ γιάτρεψες. Τί ἄλλο, τάχα, νὰ κοιτάζω μὲ τὰ μάτια μου;

Κι' ὁ Χριστὸς πῆγε κοντὰ καὶ στὴ γυναίκα: — «Ὁ δρόμος πού τραβᾷς, τὴς λέει, εἶν' ὁ δρόμος ὁ κακὸς τῆς ἀμαρτίας; γιατί, τάχα, τὸν ἀκολουθεῖς; Κι' ἡ γυναίκα τὸν γύρισε, καὶ τοῦ ἀποκρίθηκε γελῶντας: — «Ὁ δρόμος πού τραβᾷ μ' ἀρέσει, καὶ μοῦ συγχώρησε ὅλες τὶς ἀμαρτίες μου.

Τότε ὁ Χριστὸς ἐνίωσε θλιμμένη τὴν καρδιά του, καὶ θέλησε νὰ φύγῃ ἀπ' τὴν πόλη. Ἀλλὰ καθῶς τραβοῦσε γιὰ νὰ βγῆ, εἶδε στὴν ἄκρην, ἀκριβῶς, τὴς τάφρου, ἕνα νέο ποὺ κλαιγε. Ὁ Χριστὸς πῆγε σιμὰ του, τότε, καὶ γίζοντας τὴς μπούκλες τῶν μαλλιών του, τοῦ λέει: Φίλε μου, γιατί κλαῖς;

Κι' ὁ νέος σήκωσε τὰ μάτια, τὸν γνώρισε, κι' ἀπάντησε: — «Ὑμουν νεκρός, καὶ σὺ μ' ἀνάστηξες: τί ἄλλο πιά νὰ κάνω, στὴ ζωὴ μου;»

— «Θέλετε νὰ σᾶς πῶ ἕνα μυστικό; ἀρχίζετ' ὁ Γουάιλντ, κάποιαν ἄλλη μέρα, — αὐτὸ, στὸ σπίτι τοῦ Ἐρεντιά, μὲ εἶχε πάρει κατὰ μέρος, μέσ' στὸ σαλόνι, τὸ γεμάτο κόσμο, ἕνα μυστικό... ἀλλὰ θὰ μοῦ ὑποσχέθητε πὼς δὲν θὰ τὸ πῆτε σὲ κανένα...: ξαίρετε, τάχα, γιατί ὁ Χριστὸς δὲν ἀγαποῦσε τὴν μητέρα του; — Αὐτὰ μοῦ τάλεγε σ' αὐτὴ, μὲ χαμηλὴ φωνή, καὶ σάμπως μὲ ντροπή. Ἔκα-

νε μιά μικρὴ διακοπή, ἄρπαξε τὸ χέρι μου, ἔκανε λίγο πίσω, καὶ σκάζοντας στὰ γέλια, ξαφνικά:

— «Μὰ γιατί ἦτανε παρθένα!...»

«Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ν' ἀφηγηθῶ, ἀκόμα, κι' αὐτὴ τὴν ἱστορία, μίαν ἀπ' τὴς πιὸ παράδοξες, πού μπορεῖ νὰ σκοντάψῃ τὸ μυαλό, —κι' ὁποῖος εἶναι ἰκανὸς ἄς καταλάβῃ τὴν ἀντίφαση, πού μοιάζει, σχεδὸν μὸλις, νὰ ἐφευρίσκει ὁ ἴδιος ὁ Γουάιλντ:

«... Κι' ἔπειτα ἔγινε μεγάλη σιωπή, μέσ' στὴν Αἶθουσα τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ. — Κι' ἡ ψυχὴ τοῦ ἀμαρτωλοῦ, προχώρησε ὀλόγυμνη μπρὸς στὸ Θεό.

Κι' ὁ Θεὸς ἀνοίξε τὴ βίβλο τῆς ζωῆς τοῦ ἀμαρτωλοῦ:

— «Καὶ βέβαια, ἡ ζωὴ σου στάθηκε πολὺ κακὴ: Εἴχες... (ἀκολουθοῦσε μιά θαυμάσια, ξεαίσινα ἀπαρίθμηση ἀμαρτημάτων) (1). — Κι' ἀφοῦ τὰ ἔχεις κἄμει ὅλ' αὐτὰ, βέβαια θὰ σὲ στείλω στὴν Κόλαση.

— Δὲν μπορείς νὰ μὲ στείλῃς στὴν Κόλαση.

— Καὶ γιατί, τάχα, δὲ μπορῶ νὰ σὲ στείλω στὴν Κόλαση;

— «Γιατί, ὅλη τὴ ζωὴ μου, ἔζησα μέσα σ' αὐτὴν.

Κι' ἔγινε, τότε, μεγάλη σιωπή, μέσ' στὴν Αἶθουσα τῆς Δικαιοσύνης Θεοῦ.

— Πολὺ καλὰ! μιά καὶ δὲ μπορῶ νὰ σὲ στείλω στὴν Κόλαση, τότε θὰ σὲ στείλω στὸν Παράδεισο.

— Δὲ μπορείς νὰ μὲ στείλῃς στὸν Παράδεισο.

— Καὶ γιατί, τάχα, δὲ μπορῶ νὰ σὲ στείλω στὸν Παράδεισο;

— «Γιατί δὲ μπόρεσα ποτέ μου νὰ τὸν φαντασθῶ.

Κι' ἔγινε μεγάλη σιωπή, μέσ' στὴν Αἶθουσα τῆς Δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ (2).»

Ἕνα πρωτὶ, ὁ Γουάιλντ μούδωσε νὰ διαβάσω κάποιο ἄρθρο, ὅπου κάποιος κριτικὸς, λιγάκι στενοκέφαλος, τὸν συγκαίρειτ' ἀπὸ τὴν ἔξαρση νὰ ἐφευρίσκει ὅρατες ἱστορίες, γιὰ νὰ ντύνη πιὸ καλὰ τὴ σκέψη του.

— «Νομίζουν, ἀρχισε ὁ Γουάιλντ πὼς οἱ σκέψεις γεννιῶνται γυμνές... Δὲν καταλαβαίνουσι ὅτι δὲν μπορῶ νὰ σκεφθῶ ἀλλιῶς, παρὰ μὲ ἱστορίες. Ὁ γλύπτης δὲ γυρεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴ σκέψη του στὸ μάρμαρο ἀπ' εὐθείας, σκέπτεται στὸ μάρμαρο.

«Μιά φορά, ἦταν ἕνας ἄνθρωπος, πού δὲ μποροῦσε νὰ σκεφθῆ, παρὰ στὸ μπρούτζο. Κι' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, μιά μέρα, εἶχε μίαν ἰδέα τὴν ἰδέα τῆς χαρᾶς πού κρατεῖ, μόνον μιά στιγμὴ. Κι' ἐνίωσε τὴν ἀνάγκη νὰ τὴν πῆ. Ἀλλὰ, στὸν κόσμον ὅλο, δὲν εἶχεν ἀπομείνει, μήτε τὸ πιὸ παραμικρὸ κομμάτι μπρούτζου, γιατί οἱ ἄνθρωποι, τὸν εἶχαν, ὅλον χρησιμοποίησι. Κι' ὁ ἄνθρωπος, τῶνιωθε ὅτι θὰ τρελλαίνονταν, ἀν δὲν

(1) Ἡ διασκευή πού ἔκαμε, ἀργότερα, αὐτῆς τῆς ἱστορίας, εἶναι, παραδόξως, ἀξιόλογη κι' ἐπομένως, κι' ἡ μετάφρασίς της, πού μᾶς ἔδωκεν ὁ φίλος Ἑ. Νταβέρλι, στὴ Λευκὴν Ἐπιθεώρηση.

(2) Ἀπ' τὸν καιρὸ πού ὁ Βιλλιέ ντε λ' Ἰλ. — Ἀντὰν τὸ πρόδωσε, ὅλοι μας τὸ ξαίρομε. ἄλλοίμονο! τὸ «μεγάλον μυστικὸν τῆς Ἐκκλησίας»: Ὅτι δὲν ὑπάρχει καθαρτήριο.

ΤΑ ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΜΑΣ

ΜΙΑΝ ΩΡΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΜΑΣ

Τῆς Δ^ος Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

ΑΦΟΥ στὰ προηγούμενα τεύχη μας ἀκούσαμε τὴς γνώμες δυὸ ζωγράφων νεωτεριστικῶν ἢ κι' ἀντιθέτων τεχνοπρῶτων θελήσαμε σήμερα νὰ μάθουμε τὴς ἀντιλήψεις ἐνὸς ἀκαδημαϊκοῦ ζωγράφου τοῦ κ. Βικάντου, πού ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ του καλλιτεχνικὴ συμβολὴ εἶναι ἀξιοπρόσεκτος γιατί ἐπιρρέασε ἀρκετοὺς ἀπὸ τοὺς νεώτερους ζωγράφους μας ὡς ἐπὶ χρόνια καθηγητὴς στὴ Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν.

Τὸν συναντοῦμε στὸ ἐργαστήριό του μὲ τὴ παλέττα στὸ χέρι κι' ἀφίνει τὴ δουλειὰ του γιὰ νὰ μᾶς μιλήσει:

— Ἡ τέχνη εἶναι λουλούδι τῆς γαλήνης, μὴς λέει. Γιὰ ν' ἀνακαλύψουμε τὴν ὁμορφίαν πού κρύβεται στὸ κάθε τι — γιατί ἐγὼ ὑποστηρίζω πὼς τὸ κάλλος βρίσκεται παντοῦ χυμένο — χρειάζεται ψυχικὴ γαλήνη πούδναι ἀδύνατον σὲ στιγμὲς σὰν τὴς σημαντικῆς νὰ βροῦμε. Ὅταν ἄλλοι εἶδους ἀγωνίες μᾶς ταραξοῦν, πὼς θέλετε νὰ ζητήσωμε τὴ λύτρωση στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία;

— Ὅστε παρατηροῦμε ἐπιφελούμενοι τῆς ἐμμεσης αὐτῆς ὁμολογίας — θεωρεῖτε τὴν Τέχνη ὡς λύτρωση ἀτομικὴ κι' ὄχι ὡς μέσον ἐκφράσεως καὶ τρόπου ἐπαφῆς μὲ τὸ κοινόν;

— Μὲ τὸ κοινὸν ἐρχόμαστε μοιραῖα σ' ἐπαφὴ, μὰ δὲν μποροῦμε νὰ λάβουμε τὴν ἐπαφὴ αὐτὴ ὡς σκοπὸν τοῦ ἔργου μας γιατί τὸ κοινὸν δὲν εἶναι εἰς θεοῖν ν' ἀντιληφθεῖ τὴν ἄξιαν ἐνὸς καλλιτεχνήματος οὔτε καταλαβαίνει τὴς ἀρετῆς του. Αὐτὸ πού πρέπει ὁ καλλιτέχνης νὰ ἐπιδιώξει εἶναι ἡ ἐκφραση τῆς γύρω ὁμορφίας μὲ τὸν προσωπικὸν τὸν τρόπο ἀδιαφορῶντας ἀν τὸ κοινὸν θὰ τὸν ἐπαινέσει ἢ θὰ τὸν κατακρίνει.

— Ἀναγνωρίζετε στὴν Τέχνη ὀρισμένο σκοπὸ;

— Ἐξίσως, ἀρχισε ὁ Γουάιλντ πὼς οἱ σκέψεις γεννιῶνται γυμνές... Δὲν καταλαβαίνουσι ὅτι δὲν μπορῶ νὰ σκεφθῶ ἀλλιῶς, παρὰ μὲ ἱστορίες. Ὁ γλύπτης δὲ γυρεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴ σκέψη του στὸ μάρμαρο ἀπ' εὐθείας, σκέπτεται στὸ μάρμαρο.

— Ἐξίσως, ἀρχισε ὁ Γουάιλντ πὼς οἱ σκέψεις γεννιῶνται γυμνές... Δὲν καταλαβαίνουσι ὅτι δὲν μπορῶ νὰ σκεφθῶ ἀλλιῶς, παρὰ μὲ ἱστορίες. Ὁ γλύπτης δὲ γυρεῖ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴ σκέψη του στὸ μάρμαρο ἀπ' εὐθείας, σκέπτεται στὸ μάρμαρο.

— Ἀναγνωρίζετε στὴν Τέχνη ὀρισμένο σκοπὸ;

εἴρισε τὸν τρόπο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέα του.

Καὶ συλλογίστηκε κάποιο κομμάτι μπρούτζου, στὸν τάφο τῆς γυναίκας του, κάποιο ἀγαλμα, πού εἶχε κανωμένο γιὰ νὰ στολιθῇ τὸν τάφο τῆς γυναίκας του, τῆς μοναδικῆς γυναίκας, πού εἶχεν ἀγαπήσει κι' ἦταν, αὐτὸ, τὸ ἀγαλμα τῆς λύπης, τῆς λύπης πού κρατεῖ ὅλη τὴ ζωὴ. Κι' ὁ ἄνθρωπος, τῶνιωθε ὅτι θὰ τρελλαίνονταν, ἀν δὲν εἴρισε τὸν τρόπο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέα του.

Πῆρε, τότε, τὸ ἀγαλμα τῆς λύπης, τῆς λύπης πού κρατεῖ ὅλη τὴ ζωὴ, τῆς λύπης, τῶνιωθε ὅτι θὰ τρελλαίνονταν, ἀν δὲν εἴρισε τὸν τρόπο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέα του.

Πῆρε, τότε, τὸ ἀγαλμα τῆς λύπης, τῆς λύπης πού κρατεῖ ὅλη τὴ ζωὴ, τῆς λύπης, τῶνιωθε ὅτι θὰ τρελλαίνονταν, ἀν δὲν εἴρισε τὸν τρόπο νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἰδέα του.

— Ὑπάρχουν, ἔλεγε, δυὸ εἶδη καλλιτέχνες: οἱ πρῶτοι δίνουν ἀπαν-

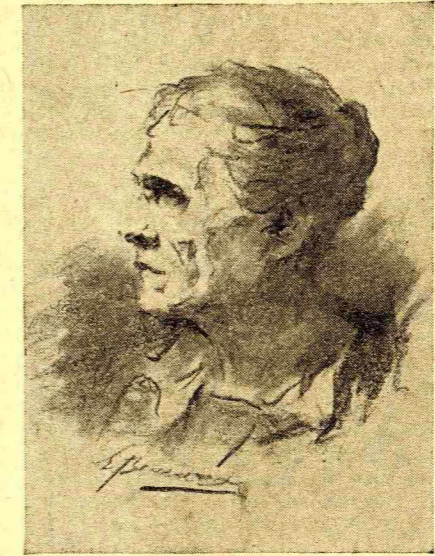
— Σκοπὸς καὶ ἀντικείμενο τῆς εἶναι ὅπως καὶ πρὶν σᾶς ἔλεγα ἢ αἰσθητοποίηση τῆς ὁμορφίας, πού τὸ ἀγύμναστο μάτι δὲν κατορθώνει πάντα νὰ τὴ συλλάβει.

— Ὅστε πιστεύετε στὸ δόγμα ἢ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη;

— Ὅχι τοῦναντίον τῆς ἀναγνωρίζω ἠθικὸ σκοπὸ γιατί τίποτε δὲν ἐξυψώνει τὸ ἐπίπεδο τοῦ κοινοῦ ὅσο τὸ ὠραίο. Κι' ἐπομένως ἢ Τέχνη ἔχοντας γιὰ σκοπὸ τὴν νὰ πλησιάσει τὸ κοινόν μὲ τὸ κάλλος, τὸ διαπαιδαγωγεῖ συγχρόνως.

— Τί θεωρεῖτε ὡς ὁμορφίαν στὴν Τέχνη;

— Ὅμορφία εἶναι ἡ ἁρμονία τοῦ

Σ.ΒΙΚΑΤΟΥ Ἡ ἀδελφὴ τοῦ Καλλιτέχνη

πῆσεις, κι' οἱ ἄλλοι, ἐρωτήσεις. Πρέπει κανεὶς νὰ ξαίρη, ἀν εἶναι ἀπ' αὐτοὺς πού ἀπαντοῦν, ἢ μήπως ἀπὸ κείνους πού ρωτᾷτε ποτέ δὲν εἶν' αὐτὸς πού ἀπαντᾷ. Ὑπάρχουν ἔργα πού προσιμῶνται, καὶ πού γιὰ κάμποσον καιρὸ, μένουσ ἀκατανόητα, — καὶ τοῦτο, γιατί δίνουν ἀπαντήσεις, σ' ἐρωτήσεις, πού δὲν ἔγιναν ἀκόμα γιατί ἡ ἐρώτηση, πολλές φορές, φτάνει τρομερὰ ἀργότερα, ἀπ' τὴν ἀπάντησή της.»

Κι' ἔλεγε ἀκόμα:

— «Ἡ ψυχὴ γεννιέται γερασμένη στὸ κορμί: καὶ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὴν ἀνανιώσῃ, τὸ κορμὶ γερνάει. Ὁ Πλάτων εἶναι, ἀκριβῶς, ἡ νιότη τοῦ Σωκράτη...»

Ἐπειτα, ἔμεινα τρία χρόνια, στὴ σειρά, δίχως νὰ τύχη νὰ τὸν ξαναδῶ.

ΑΠΟΔΟΣΗ: ΠΑΠ. ΛΑΠΑΘΙΩΤΗ

χρώματος, τῆς συνθέσεως, τοῦ σχεδίου, τοῦ τόνου.

— Τί ὀνομάζετε τόνο;

— Τὴ μετάβαση ἀπὸ τὸ φῶς στὴ σκιά.

— Ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ ὑποτάσσεται στὸ ἀντικείμενό του ἢ νὰ τὸ ἐρμηνεύει;

— Στὴν πρῶτὴ περίπτωση ἔβταν ἀπλῶς φωτογράφος καί... ἐπομένως θάπαυε νάναί καλλιτέχνης. Ὁ ρόλος τοῦ ἀληθινοῦ τεχνίτη εἶναι νὰ ἐρμηνεύσει τὸ ἀντικείμενον τονίζοντας καὶ συμπληρώνοντας τὰ οὐσιωδέστερα στοιχεῖα του. — Νὰ τὸ ἐρμηνεύσει χωρὶς ὄμως βέβαια καὶ νὰ τὸ παραμορφῶσει — τὸνίξει.

— Ὑπάρχει μέτρον κρίσεως στὴν Τέχνη;

— Μέτρον κρίσεως; Ξαναλέει σὰν ἡχῶ ὁ συνομιλητῆς μας: Καθέννας κρίνει ὅπως θέλει...

— Ὅστε θεωρεῖτε ὡς κάτι προσωπικὸ τὴν ἐκτίμηση ἐνὸς καλλιτεχνήματος;

— Ἀσφαλῶς. Γι' αὐτὸ ἄλλως τε δημιουργοῦνται τόσες ἀντιλογίες καὶ τόσες συζητήσεις γύρω ἀπ' τὰ ἔργα τέχνης.

— Τότε πὼς ἐξηγεῖτε τὸν θαυμασμὸ μὲ ὀρισμένα ἀριστουργήματα, ὅπως τὸν Παρθενῶνα λόγου χάρι;

— Ἀν δὲν ὑπῆρχαν τόσες αἰσθητικῆς μελέτες γι' αὐτόν, ἀμφιβάλλω ἀν θ' ἀντιλαμβανόνταν ἀπὸ προσωπικῆ καὶ ἀμείση αἰσθησῆ τὴν ὁμορφίαν τοῦ ὅλου ὅσοι λένε σήμερον πὼς τὸν θαυμάζουν. Ἐπειτα, ὁμολογῶ, πὼς δὲν πολυπιστεύω ὅτι ἕνας χωρικός νιώθει καθάρια αἰσθητικὴ συγκίνησιν κοιτάζοντας τὸν Παρθενῶνα.

— Βρίσκετε πὼς ἡ ἀνάπτυξη τῆς Τέχνης ἀντιστοιχεῖ καὶ ὑποβοηθεῖται ἀπ' τὴν κοινωνικὴν πρόοδο καὶ ὅτι ἐπομένως σὲ μιά κοινωνία προηγμένη ἢ Τέχνη θὰ προώδευε;

— Τὰ θεωρῶ μᾶλλον ἄσχετα. Ἀν καὶ βέβαια, γιὰ ν' ἀποδώσει τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ἱκανότητάς του, ὁ καλλιτέχνης θάπρεπε νὰ βρεῖ κάποια κοινωνικὴ ὑποστήριξη, ὑπὸ τὸν ὅρον πὼς ἡ ὑποστήριξη αὐτὴ δὲν θὰ δεσμεύει, οὔτε τὴν ἐμπνευση, οὔτε τὴ πρωτοβουλία του.

— Ποῖο βλέπετε τὸ μέλλον τῆς Τέχνης μέσα στὴν αὔριαν κοινωνία;

— Σηκώνει μὲ ἀμχανία τοὺς ὄμους.

— Ὅπως σὲ κάθε τι ἔτσι καὶ στὰ ζητήματα αὐτὰ οἱ προβλέψεις εἶναι ἀδύνατες, ὄχι μονάχα γιατί δὲν μποροῦμε νὰ μαντέψουμε τὴν ἐξέλιξη τοῦ κόσμου μὰ καὶ τὸ σπουδαιότερο γιατί στὴν Τέχνη, τ' ἀτομικὰ τάλαντα παίζουσ ὄλο πρωτεύοντα καὶ θάβαν ἀδύνατο νὰ ξερούμε ἀν, καὶ πότε, καὶ πού, θὰ παρουσιασθοῦν.

Κ. ΣΦΑΕΛΛΟΥ

ΑΘΗΝΑΣ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΟ ΓΕΡΑΚΙ

Σε απόσταση σχεδόν τριών ωρών με αυτοκίνητο από τη Σπάρτη προς τα νοτιοανατολικά της κοιλάδας του Εύρωτα και κοντά στις νοτιοδυτικές πλευρές της όροσειρας του Πάρωνα, βρίσκεται το παμπάλαιο και πολυστόριτο Γεράκι της Λακεδαιμόνας, ένα ήσυχο κι έργατικό χωριό, πιο πολύ μικρή κωμόπολη, που κλείνει άριστουργικούς θησαυρούς Βυζαντινής τέχνης. Το είδα έν' άνοιξιάντικο πρωί λουσιμένο από τις δλόχρυσες ήλιακές ακτίνες και τα μάτια μου χάρηκαν την πιο φανταχτερή φωτόχαρη εικόνα. Ήταν γιορτάσιμη μέρα. Στα μπαλκόνια, στα παράθυρα, στις ταράτσες άναμει από μεγάλες γλάστρες με φουντωτά γεράνια και ζωηρόχρωμα γαρούφαλα οί φιλόξενοι Γερακιίτες είχαν άπλώσει, κατά το έθιμο του τόπου, όπως γίνεται τις γιορτερές ήμέρες, ή για τις μεγάλες ύποδοχες, σαν πολύχρωμες σημαίες, τά λουλουδοπλούμισα χαλιά τους, τις ριγωτές άντρομίδες τους, τά πολυσιούντα σε χρωματικές διαβαθμίσεις χράματα και κιλίμια τους, όλα ύφασμένα στους τοπικούς άργαλιούς από τις προκομένες Γερακιίτισσες. Ίδιο μ' ένα πολύχρωμο χωριάτικο μπουκέτο που κλείνει άγνές παρθενικές μοσκοβολίες, μου φάνταζε' εκεί στο χαμηλό άπλωτό του λόφο το Γεράκι, κάτω από τόν καταγάλανο ούρανό.

Πρώτη δέχεται τόν έπισκέπτη ή παλιά βρύση με τόν αιωνόθιο πλάτανο στις ρίζες του Γερακιίτικου λόφου, μία βρύση, θάλαξε κανείς, βιβλική έπου κάτω από τις βαθύσκοιτες φυλλωσιές του θεάρατου δέντρου νομίζει πως θά όραματιστεί κάποιες γυναίκες της Γραφής, σαν πήγαιναν στην ιερή πηγή ν' άντλήσουν τό νερό της ζωής. Κι' άλήθεια λές πως κάτι έχουν άπ' αυτές άπάνω στη μορφή και στην κορμοστασιά τους οί λεγερόκορμες γυναίκες του Γερακιού. που άλλες με τά σταμνιά στα χέρια ή ζαλωμένες στη ράχη τά βαρελάκια τους σε κάλημερίζουν άνηφορίζοντας προς τό χωριό ή κατεβαίνοντας από τόν κατηφορικό δρόμο προς την πηγή.

Στενά καλύτερηωμένα δρομάκια, σοκκάκια σκαλωτά, έλικοειδή άνηφόρια, σχηματίζουν τη ρυμοτομία του έσωτερικού του μεγάλου χωριού. Έκείνο που κάνει άμέσως έντύπωση είναι τά ψηλά λιθόχτιστα σπίτια, πολύ μεγάλα άνάλογα με τόν τόπο. Δίπατα, άκόμη και τρίπατα τά περισσότερα, με σιδερένια μπαλκόνια, δίνουμε σε μία φρουριακή μορφή στο ειρηνικό Γεράκι. Είναι παλιά άρχοντικά κατοικημένα από οικογένειες με ώραιες περασμένες παραδόσεις, που ζούν άκόμη μέσα εκεί και κρατιούνται από γριές και γέρους από κοπέλλες και παλληκαρόπουλα.

Οί Γερακιίτες άγαπούν τη γη που τους γέννησε. Μένουν πιστοί σ' αυτήν κι' έκείνοι άκόμα που ξενητεύουν

για χρόνια μακριά από τόν τόπο τους. Απόδειξη οί συνεχείς δωρεές τους που στέλνονται άπ' αυτούς για την πρόοδο και την καλύτερη εξέλιξη του τόπου τους.

Τόν πληθυσμό του Γερακιού άποτελοϋνε γεωργοί άλλά και μία τάξη από μορφωμένους μ' έπιστημονική κατάρτιση, πάντα πρόθυμους νά οδηγήσουν τους ξένους στα μεσαιωνικά όνομαστά μνημεία τους, στις θαυμαστές μικρές βυζαντινές τους εκκλησίες. Και μόνο για νά χαρεί κανείς αυτούς τους θησαυρούς, ιστορικούς και καλλιτεχνικούς, θά μπορούσε νά γίνει τό Γεράκι ένα όνομαστό τουριστικό κέντρον. Οί εξαίσιες αυτές εκκλησιούλες, άληθινά κομψοτεχνηματα της βυζαντινής αρχιτεκτονικής, σε κάθε σχέδιο και τύπο, από τη σταυροειδή με τροϋλλο ως τη βασιλική, κλείνουν τοιογογραφίες της τελειότερης βυζαντινής άγιογραφίας από τό 12ον ως τό 16ον και 17ον αιώνα. Πολλές άπ' αυτές θεωρούνται άνώτερες σε τεχνοτροπία και άπόδοση από εκείνες του Μυστρά. Τό πνεϋμα της χριστιανικής μυστικοπάθειας και ή βαθύτατη πίστη προς τις άνώτερες δυνάμεις της ύπερτερης άπ' όλες τις θρησκείες, της Θρησκείας του Θεανθρώπου, έκίνησαν τις ψυχές και τό χέρι τών άγνωστων άγιογράφων νά χαράξουν άριστουργηματικές μορφές και συνθέσεις που γεννηθήκαν πρώτα μέσα στον άρμονικό έσωτερικό τους κόσμο, για νά ξεχυθούν στον ύψηλοτερο χρωματικό και γραμμικό ύμνο προς τη σφαίρα του χριστιανικού πνεύματος. Ο χρόνος όμως, ό μεγάλος αυτός καταστροφάς της νεότης και της όμορφιάς έβαλε κι' έδώ, σε πολλές άπ' αυτές τις εκκλησιές, τό φθοροποιό του χέρι.

Ατενίζοντας εκείνες τις θλιμμένες Παναγιές, τους Έλκόμενους Χριστούς, τους εύγενικούς Άγγέλους με τις άπολλώνειες μορφές, τους άύστηρους Προφήτες με τά πολυκένητα πετραχίλια και τους πολύπτυχους χιτώνες, νά μεις κοιτάζουμε με παράπονο μέσο από τις πλάγες τών χαλασμάτων τους, όπου φυτρώνουν άγριάγκαθα και τσουκνίδες, πόσο πόνο δέν αισθάνει ή ψυχή για την άδυσώπητη και καταστρεφτική πορεία αυτού του άνίκατου χαλαστί, άλλά και μεγάλο άναδηνουργού και άνακαινιστή που λέγεται Χρόνος.

Καθώς διηγούνται, στα βυζαντινά χρόνια ύπήρχαν στο Γεράκι τόσες εκκλησιές όσες ήταν οί μέρες του χρόνου. Κατά τό έορτολόγιο ή κάθε εκκλησία έώρταξε τόν άγίο της. Σήμερα λίγες είναι οί καλύτερα διατηρημένες τόσο άπ' όξω όπως κι' από μέσα, όπως ή Βαγγελίστρα του 11ου αιώνα. Ο Άγιος Γιάννης του 12ου, είν' ένα μικρό βυζαντινό μουσειό με θαυμαστές τοιογογραφίες και κοσμη-

Α. ΤΑΡΣΟΥΛΗ Ο ΑΓΙΟΣ ΣΩΣΩΝ

ματα, που ξεπερνούν σε τέχνη τις τελειότερες του Μυστρά, όπως είπα και πιο πάνω, και που μαρτυρούν την καλλιτεχνική πνοή και την ευλάβεια τών πρώτων έμπνευσμένων άγιογράφων. Ο Άγιος Σώζων, άλλο θαύμα αρχιτεκτονικής κομψογραμμίας, μέσα σ' ένα καταπράσινο χωράφι γεμάτο λιόδεντρα και μουρίες στον κάμπο, κάτω από τό χωριό. Σε άλλον άγρό βρίσκεται ό μισορειπειώμενος Άγιος Νικόλαος, από τό 1200, όπου κάτω από τη στέγη του ιεροϋ στέκεται μία ύπεροχη Μαρία Αιγυπτία με τό σκελετωμένο άπ' τη μετάνοια κορμί της και με την έκφραση του ύπερτατου εξαγνισμού στη μορφή. Προσέρχεται, γεμάτη ταπεινώση και συντριβή, νά κοινωνήσει άπ' τά χέρια του παλιού στρατηγού κι' έρωμιστού της, του Πάτερ Ζωσιμά, που ζήτησε κι' αυτός την ψυχική του κάθαρση στους κόλπους της Εκκλησίας. Ο καλλιτέχνης που έφτασε στο ύψος νά συλλάθει και ν' άποτυπώσει με τόση τελειότητα μορφής και περισσότερο με τόσο μετουσιωμένη έκφραση τη συμβολική αυτή παράσταση της έρωτεμένης γυναίκας, άλλά και της μετανιωμένης άμαρτωλής, θά ήταν βέβαια ένας μενάλος ψυχολόγος δημιουργός κι' ένας πολύ έσωτερικός άνθρωπος που δέν τό ήταν άγνωστες όλες ή άνώτερες πνευματικές ανατάσεις και οί έκστάσεις της ψυχής όσο και οί βαθύτερες συντριβές της μετάνοιας και της άσκητικής αυτοτιμώρησης.

Στά νότια του Γερακιού όρθώνεται ένα δίκωχο στενόμακρο βουνό ως πεντακόσα μέτρα ύψος, τό λεγόμενο Παλιογεράκι. Στην κοντινότερη προς τό χωριό κορφή είναι τό φράγικο καστέλλι του Γκν ντε Νιβελέ, όλότελα σχεδόν έρειπωμένο με μόνον έναν πύργο όρθιο και λίγα «δοντωτά» τείχη.

Τρίτος, τέταρτος δρόμος μ' ένα γερό μούλαρι μέσο από άγριοπούρναρα κι' άγκαθερά κοτρώνια μ' έφερε στην κορφή του. Άνεβαίνοντας με δυό κολούς συντρόφους συνάντησα στο δρόμο χτίρια κι' εκκλησιές καταστραμμένες. Σταθήκαμε στην Ζωοδόχο Πηγή, καλά διατηρημένη έξωτερικά όσο κι' έσωτερικά, για νά θαυμάσουμε έναν Έλκόμενο Χριστό κι' άλλες εξαίρετης τέχνης άγιοτικές συνθέσεις.

Μπήκαμε στην Άγια Παρασκευή, είδαμ' ένα μικρό πόρινο εικονοστάσιο με σκαλίματα παλιοχριστιανικά. Προχώρησαμε στη μεσημερινή κώχη του Παλιογεράκου, στις Πέρα Εκκλησιές, όπου όρθώνονται οί Ταξιάρχες με τη μοναδική στη βυζαντινογραφική τέχνη «Άλωση της Ίερικους από τό Χριστό του Ναυή», που κάνει τη μεγάλη του επίκληση στον ουρανό λέγοντας τό «Στήθι ό ήλιος κατά Γαθαών και ή σελήνη κατά φάραγγα Έλών». Είδαμε κι' άλλες εκκλησιούλες με παράξενα σχέδια και καταλήξαμε στον Άη Γιώργη, τόν προστάτη του Κάστρου, όπου, έξόν από τις καλές άγιογραφίες του που κάπως άκόμα διατηρούνται βρίσκεται κι' ένα ώραίο μεγάλο γλυπτό εικονοστάσιο από πόρινο λιθάρι, φράγκικης κατασκευής, σε σχήμα γοθτικής άψίδας και σε μέγεθος πόρτας. Τό στολίζουν ένας θυρεός σκαλισμένος στην κορφή, ένα γαλατικό κρνίο στ' άριστερά κι' ένα μισοφέγγαρο με άστρα στη δεξιά, άνάμει από διάτρητες γυρλάντες. Νά ήτανε τάχα τό πλαίσιο της θύρας του φράγκικου παρεκκλήσιου του κάστρου του Γκν ντε Νιβελέ; Άκόμη κανέναν ειδικός δέν έχει πει τη γνώμη του.

Τό Γεράκι που χρωσταίει τ' όνομά του σ' έναν παλιό άρχοντα Βυζαντινό, λεγόμενο Ίερακα, έχει μεγάλη ιστορία. Πρωτοκατοικήθηκε 4000 χρόνια προ Χριστού, δηλαδή στη νεολιθική έποχή, ό χαμηλός και βραχώδης λόφος του με τη μικρή κωμόπολη και τους 2000 σήμερα κατοίκους της. Η ζωή του Γερακιού συνεχίστηκε πάντα χωρίς διακοπή, από τη χάλκινη λεγόμενη έποχή ως τη μνηναϊκή. Και ίσως από τότε νά είχε πάρει τό όνομα Γερόνθαι, έχοντας πλούσιο άστικό πολιτισμό και περιτειχισμα κυκλώπειο, που τά λείψανά του σώζονται ως σήμερ' άκόμη.

Όταν ήρθαν οί Δωριείς και ύπόταξαν τη Λακεδαιμόνα, τό αρχαίο Γεράκι με την πολιτεία τών Άμυκλών και της Φάριδος πολέμησαν επί 300 χρόνια και τέλος ύποτάχθηκαν σ' αυτούς τό 700 π. Χ.

Καθώς αναφέρει ό Παισανίας, ή πολιτεία τών Γερονθρών είχε δύο ναούς αφιερωμένους στον Άπόλλωνα και στον Άρη με άγάλματα και άλση. Άπό τις παλιότερες άνασκαφές ήρθαν στο φως διάφορα μαρμαρίνα λείψανα κι' ένα ώραίο άνάγλυφο του «Πενθούδου νεανίου». Τά ρωμαϊκά χρόνια που ό τόπος άποτελοϋσε μέρος του κοινού τών Έλευθερολακώνων, έχουν κι' αυτοί άφήσει τά ίχνη τους στο Γεράκι, που έστάθηκε ένα σπουδαίο έμπορικό κέντρον, όπου διαβάσαμε σε παλιές πλάκες, ένα άπόσπασμα άπ' τό περίφημο διάταγμα του Διοκλητιανού. Σ' αυτό άκόμη γίνεται λόγος για εικοσιπέντε διάφορα είδη δέρματα που τά προώριζαν, καθώς φαίνεται, για γυναίκαϊα παπουτσιά. Οί κάτοικοι του αρχαίου Γερακιού άσάστηκαν τό χριστιανισμό τόν δον μ. Χ., καθώς μαρτυρούν τά λείψανα μιάς παλιοχριστιανικής εκκλησίας στα θεμέλια του ναού Άρης.

Τό 1204, όταν οί Φράγκοι σταυροφόροι κυριέψαν τό Μοριά και τόν διαίρεσαν σε δώδεκα βαρωνίες, τό Γεράκι δόθηκε στο Γκν ντε Νιβελέ, που έχτισε τό μικρό του κάστρο. Έκει έμεινε αυτός κι' ύστερα ό γιός του Ίωάννης ως τό 1262. Τότε ό Βιλλεαρδουίνος, ύστερα άπ' τη μάχη της Πελαγωνίας, για νά εξαγοράσει την έλευθερία του από τό Μισαήλ Παλαιολόγο, τοϋδωσε μαζί με τά τρία κάστρα της Μονεμβασίας, του Μυστρά και της Μαΐνης και τό κάστρο του Γερακιού. Όπως και ό Μυστράς, γνώρισε τότε τό Γεράκι τη μεγαλύτερη καλλιτεχνική άνθηση που κράτησε για πολλά χρόνια. Τότε γέμισε από τις θαυμαστές του εκκλησιές που λίγες μεθουν σήμερα άπ' αυτές για νά μεις μουζίκουν μία έποχή που οί άνθρωποι ζούσαν κοντήτερα στο Θεό και στο πνεύμα της γνήσιας καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Τό πανόραμα που άπλώνεται όλόγυρ' από την άπόκρημη σκοπιά του Κάστρου είναι από τά ωραιότερα. Κατά την κοιλάδα του Εύρωτα, στα δυτικά, άνοιγεται άπέραντη σ' έκταση ή ήρωϊκή Σπαρτιάτικη πεδιάδα, τυλιγμένη σ' όλες τις διάφανες άποχρώσεις της πλούσιας βλάστησής της. Την άγκαλιάζει σε μακρότατη σειρά ό τιτανικός Ταϋγετος που ξεκινάει άπ' τ' άρκαδικά βουνά, άνεβοκατεβαίνει σε άπότομους βαθυγύλαζους κυματισμούς, λαξεύοντας άπότομα τις πέντε δωρικές κορφές του, κουκουλές χιονισμέ-

νες στο κέντρο της πελώριας ραχοκοκκαλιάς του, που πάει νά σβύσει κάτω μακριά στο άκρωτήριο του Ταινάρου μέσο στη Λακωνική θάλασσα. Πιο μπρός και άντικρυ στο Γεράκι, στέκει τό Λυκοβουνό με τούς χαμηλούς του λόφους, που τά ριζά του βρέχει ό Εύρωτας, και τό χωριό του Βρονταμά με τό ιστορικό μοναστήρι της Κρίτσοβας. Χαμηλότερα ή Γράμουσα κι' άλλα χωριά. Στ' άριστερά ό εύφορος κάμπος του Έλους και ή πεδιάδα του Τρινάσου. Στ' άνατολικά του Γερακιού μπλαθίζει ή φιλή βουνοσειρά του Πάρωνος με την κορφή του Μαλεθού και την Κουρκούλας τών Μολάων που από την κάθε της μεριά βλέπει προς τη Μονεμβασία. Άπό την κορφή της Κουρκούλας, στα μεσαιωνικά χρόνια έπαιρναν οί βιγλάτορες τά φωτεινά σημάδια του κάστρου της Μονεμβασίας για νά τά μεταφέρουν στοϋ Γερακιού και στοϋ Μυστρά τά κάστρα σαν ένα είδος φωτεινό τηλέγραφο.

Και μπρός μας, κάτω στοϋ Γερακιού τόν άπλόχωρο κάμπο, λάμπει ό άσημένιος έλαιώνας και ή χρυσή θάλασσα τών ψωμομένων σταχυών, όπου ένας προκομένος και χαρούμενος κόσμος θερίζει τόν εύλογημένο καρπό, που άλλου στιθαιγμένους σε μενάλες σα σε λόφους θημωνιές, άλλου σε μικρά κι' άνάλαφρα δεμάτια, ίδια μ' όλόξανθα κεφάλια, περιμένουν νά δώσουν τόν καρπό του πιο τίμιου ιδρώτα σ' αυτούς που άγωνίζονται τόν εύλογημένον άγώνα της μάννας γης.

ΑΘΗΝΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΥΠΑΤΙΑ ΔΕΛΗ ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ

Είν ή ζωή μου γεμάτη ήμερομηνίες σαν τά Μηνολόγια εκείνα της Εκκλησίας που σταζούν κερι, μαρτύρια και λιθάρι - κόκκινα χτυπητά κεφαλαία στα μαύρα ψηφία.

Είν ή ζωή μου γεμάτη ήμερομηνίες. Τη όγδόη του Μηνός Ιουλιού την μνημην τελούμεν...

Κληματαριά άπλωσε στο σπίτι μας και βγαίνει χρυσά τασιπιά νά ντύσουνε την κούνια σου, μαρό μου.

Τη εικοστή Δεκεμβρίου... Δευτέρα άραγε νάταν ή Κυριακή; Ξέρω πως Πάχα ήταν Κυρίου. Γυρνούσες άπ' τά ξένα. Γαλιζία όρχοϋμενα λουλούδια τό φέρεμα σου ιστόριζε στη χλόη, φεγγεβολοϋσε ό κόσμος κι' ή γιασεμιά μας, ή κοιμισμένη γιασεμιά της αλλής μας, ρώτησε: γύρισε μήπως ή άνοιξη, αδελφούλα

Τρέμουλο τό δάχτυλο φυλλομετράει... Ιουλίου... Άρραβωνιάστηκες τη φλόγα αυτήν την μέρα. Έσκηψε, σ' άγκάλιασε όλη, δυό καστά φιλιά σου άκούμησε στα μάγουλα σου

και δέν τά σθήνει χέρι του ανθρώπου κι όσα ποτάμια και βρυσομένες είναι στην πλάση την αίματερή βαφή τους δέν ξεπλύνουν.

Περνάει πολεμοτακισμένος ό στρατός, σέρνεται μονητή και άξεδιάλυτη άράδα του βογγητού ντυμένος την όμοιομορφία. Κι' άξαφνα, Θεέ μου! ό ένας σπάνει τη γραμμή, κουλιέται χάμα μέσο τόν κορνιαχτό, ένας και μοναχός, και σπαρταρά γιατί άπ τά μάτια του τά νικημένα έσθησε πιά διαπαντός τ' ώραίο τέρμα και τ' όραμα του. Έτσι και σϋ ξεκόθεις μες τό θολό τό πλήθος μιά και μοναχή, σημαδεμένη μέρα του Μαρτίου, δχεντρα μες τις μέρες, καταραμένη, καταραμένη!

Τρέμουλο τό δάχτυλο κι άς σταματήσει. ...Τη εικοστή πέμπτη του Μηνός Νοεμβρίου μνημην της Μεγαλομάρτυρος Αικατερίνης

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

ΤΑΞΙΔΙ ΓΥΡΩ ΣΤΟ ΓΑΛΛΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ανάμεσα στον **Αββά Πρεβώ** και στον **Ημίθεο Βολταίρο**, που θα μελετήσουμε στο **έρχόμενο κεφάλαιο**, είναι τρεις δευτερεύοντες μυθιστοριογράφοι, που κάνουν το σύνδεσμο κι αδαίνουν το πνεύμα της κοινωνικής κριτικής.

*Αναφέρουμε πρώτο το **Μαριβώ (1688 — 1763)**, το διάσημο θεατρικό συγγραφέα, που το **πέραμα** του σημειώνεται και στο **μυθιστόρημα**, **Γεννήθηκε** στο **Παρίσι**, από **πλούσιους γονείς**, **χρηματιστές**, που **κατάγονταν** από τη **Νορμανδία**. **Οι σπουδές του** μέτριες, **αλλά** ο **νοῦς του** έτοιμος να **χαρρέσει** και να **χωνέψει** τις **γύρω του πνευματικές ζυμώσεις**, **Άρσιε** τη **λογοτεχνική του σταδιοδρομία** μ' **Ένας** **ασητέρο μυθιστόρημα** «**Ο Φαρσάμον** ή **οί μύθοι ιστορικές τρέλες**». **Είρνευεται** τα **Έργα** των **περιπετειών**. **Όσο** του **άρεσει** η **τέχνη** αυτή των **άπειθαν εορμημάτων** του **δίνει** **κέρδι** και **δρεξη** για **συνείχεια**. **Γράφει** τά: «**Καταπληχτικά** **άποτ' ελέσματος** **της** **σομοπάθειας**» (1713 — 1714), **κάνει** **παροδίες** των **άρχαιων** με **τά:** «**Η** **Ιλιάδα** **μεταμφρασμένη**» και «**Ο Τηλέμαχος** **μεταμφρασμένος**» (1717). **Άπ' έκει** και **πέρα** **άρχίζει** τη **θεατρική**, **την** **ένδοξη σταδιοδρομία** του, **χωρίς** να **ξεχιά** τη **μυθιστορηματική** του **κλίση** και **μιας** **άφινει** **δύο** **μυθιστορήματα** **μισοτέλειωτα:** «**Η Ζωή της Μαριάννας**» και «**Ο Νεόπλουτος Χωριάτης**».

«**Η Ζωή της Μαριάννας**», είναι **ψυχολογικό μυθιστόρημα**. **Με** **τά** **ένδεκα** **μέρη** του, που **δημοσιεύτηκαν** σε **διάστημα** **δέκα** **χρόνων** (1731 — 1741), **μια** **περιγράφει** τη **ζωή** ενός **θμορφου** **κοριτσιού**, **φτωχού**, που **φαίνεται** να **κατάγειται** από **μεγάλη** **οικογένεια**. **Οι** **γονείς** **έχουν** **χαθεί**. **Τη** **Μαριάννα** **την** **αναθρέφει** **ένας** **παπάς** κ' **ή** **άδελφή** του, **κι** **όταν** **αυτοί** **πεθαίνουν** **βρίσκειται** **έρημη** **στους** **πέντε** **δρόμους**. **Σ** **τους** **δρόμους** **του** **Παρισιού**...

***Ένας** **πλούσιος** και **άξιοσέβαστος** **κύριος**, **δ** **ντέ** **Κλιμάλ**, **την** **προστατεύει**. **Άλλά** **τό** **κόριτσι** **είναι** **πολύ** **θμορφο** **κι** **ο** **άξιοσέβαστος** **έχει** **επιθυμίες** **γρονητικές** **και** **πολλές**. **Η** **Μαριάννα** **του** **ξεφεύγει** **κι** **έρωτεύεται**, **συνείχεια**, **οὔτε** **τη** **φινέτσα**, **οὔτε** **τη** **χαμογελαστή** **του** **ειρωνία**.

***Έγραψε** **δύο** **μυθιστορήματα:** «**Η ιστορία** **της** **Καζαν** **Λούζ**» (1741) **και** «**Ο** **Ιεσολογής** **σεις** **το** **Κόμητος**» (1742). **Το** **πρώτο** **γίνεται** **τόν** **καιρό** **του** **Έρρικου** **του** **Δ'**. **Το** **δεύτερο** **είναι** **ο** **άνανησις** **ένος** **νεύο** **συνταγματάρχη**, **στιν** **άρχες** **του** **ΙΗ'** **αίω** **να**, **που** **μιας** **διηγείται** **τις** **έρωτικές** **του** **περιπέτειες** **κι** **όπου** **ο** **συγγραφέας** **έπιχειρεί** **να** **μιας** **δώσει** **μια** **τολμηρή** **και** **κάπου** **κάπου** **πορνογραφική** **εικόνα** **γυναικείων** **χαρακτήρων**. **Το** **ύφος** **είναι** **βαρύν**, **μελοδραματικό** **και** **τά** **αίσθημα** **χοιροκοιμένα**, **παρ'** **όλη** **του** **την** **αναντήρηση** **του** **εοφύτα**. **Αυτή** **άποτελει** **το** **κύριο** **χαρακτηριστικό** **του** **Έργου** **του**.

***Η** **σημασία** **του** **Ντυκλό** **είναι** **μεγάλη** **χάρη** **στον** **κοινωνικό** **ρόλο** **που** **έπαιξε**. **Είταν** **ο** **άχώριστος** **φίλος** **της** **Κας** **ντέ** **Πομπαντούρ**, **που** **κατόρθωνε** **να** **τόν** **επιβάλει** **άκμή** **και** **στο** **Λουδοβίκο** **τόν** **ΙΕ'**. **Σ'** **αυτόν** **άφιέρωσε** **το** **βιβλίο** **του** «**Σ** **κέψεις** **για** **τά** **Ηθ** **αὔτο** **του** **Αϊών**» (1751) **που** **είναι** **μια** **μελέτη** **της** **τότε** **παρισινής** **κοινωνίας** **κι** **όπου** **υπάρχει** **ένα** **κεφάλαιο** **άφιερωμένο** **στους** **λογίους**. **Μιλεί** **για** **την** **επιδοσή** **τους**, **που** **μεγάλωνε** **μέρα** **μέ** **τη** **μέρα**. «**Άπ'** **όλες** **τις** **δυνάμεις**, **έχει** **ή** **δύναμη** **τόν** **πνευματικών** **άνθρώπων** **είναι** **ή** **πιο** **πλατιά** **κι** **ας** **μ** **ή** **να** **είναι**. **Ο** **Ιοχρόμος** **διατάζει**, **άλλ'** **οι** **πνευματικοί** **άνθρωποι** **κυβερνοῦν**, **έπειδή** **μέ** **τόν** **καιρό** **αυτοί** **μορφώνουν** **τη** **δημοσία** **γνώμη** **πού** **άργ** **ή** **γρήγορα**, **γίνεται** **κυρίαρχη**. **Χάρη** **στις** **φιλίες** **του** **μέ** **την** **Πομπαντούρ**, **μύορεσε** **να** **βοηθήσει**, **και**, **πολλές** **φορές**, **να** **προστατέψει** **τους** **Φιλοσόφους**. **Στά** **1755** **έγινε** **διαρκής** **γραμματέας** **της** **Ακαδημίας** **και** **σ'** **αυτόν** **ο** **φέιεται** **τ'** **ο** **Έγκυκλοπαιδιστές** **μπορέ**

... **Άντρέ Ζιντ** **Έγραψε** **πώς** **είναι** **ένα** **από** **τά**

δέκα **γαλλικά** **μυθιστορήματα** **που** **δὲ** **θὰ** **έ** **πρεπε** **ποτέ** **να** **χαθούν**. **Και** **συμπληρώνει:** «**Όφείλω** **όμως** **να** **όμολογήσω** **πώς** **δὲν** **τό** **διάβασα** **ποτέ** **μου** **αυτό** **το** **μυθιστόρημα!**...».

Το **δεύτερο** **μυθιστόρημα** **του** **Μαριβώ**, **τι** **τοποθετείται** «**Ο** **Νεόπλουτος** **Χωριάτης**» (1735), **είναι** **και** **ταυτό** **ψυχολογικό**, **άλλά** **δίπλα** **στά** «**μαριβωνιάς**» **του** **έχει** **μια** **μεγαλύτερη** **κίνηση** **και** **γοργότερο** **ρυθμό**. **Μιας** **περιγράφει** **την** **κοινωνική** **και** **έρωτική** **συνάμα** **άνοδο** **ένος** **νεαρού** **χωρικού**, **ώραίου**, **τολμηρού** **που** **φτάνει** **από** **το** **χωριό** **του** **δεκαεννιά** **χρονιά** **και** **πηγαίνει** **υπηρέτης** **σ'** **ένος** **άρχοντα**, **στο** **Παρίσι**. **Στη** **γέφυρα** **του** **Πόν** **Νέφ**, **συναντά** **μια** **θεοφοβούμενη** **γεροντοκόρη**, **σαρανταπεντάρα**, **που** **τόν** **έρωτεύεται**. **Η** **μεγάλη** **διαφορά** **της** **ήλικίας**, **όπως** **συνβαίνει** **συχνά**, **δυναμώνει** **τό** **πάθος** **της** **και** **το** **πνεύμα** **της** **ταχύτητας** **της**. **Τόν** **παντρεύεται** **πρί** **να** **περάσει** **έξωδουδά**. **Ο** **καλοπίχνης** **νεός**, **που** **φαίνεται** **κατασκευασμένος** **για** **κάθε** **κατανάλωση**, **γίνεται** **«καθώς** **πρέπει**» **κύριος**, **κατακτά** **χωρίς** **κόπο** **διάφορες** **μεγάλες** **κυρίες**, **ανειθαίνει** **όλοένα** **ψηλότερα** **και** **δὲν** **ξοί** **κρινουμε** **ὡς** **πὸ** **θάφταναν** **τά** **μεγαλεία** **κ'** **οι** **κλινικές** **του**, **ας** **ποῦμε**, **έπιτυχίες** **άν** **ο** **Μαριβώ** **δὲν** **τάβινε** **μισοτέλειωτο** **και** **ταυτό** **το** **μυθιστόρημα**.

Είκοσι **περίπου** **χρόνια** **πρί** **να** **πεθάνει** **στα** **μάτησε** **ή** **παράγωγη** **του** **Μαριβώ**. **Η** **Ακαδημία** **τόν** **δέχτηκε** **ταχτικό** **της** **μέλος** **στά** **1742**, **όταν** **είχε** **πιά** **στερέμει** **ή** **έμπνευσή** **του**. **Ο** **θάνατός** **του**, **στις** **12** **Φεβρουαρίου** **1763** **πέρασε** **σχεδόν** **άπαρητρητος**, **κι** **ας** **εί** **χε** **γνωρίσει** **τους** **πιο** **μεγάλους** **θριάμβους** **στο** **θέατρο**. **Άπο** **τους** **λογίους**, **μονάχα** **ο** **Ντιντερό** **άκολούθησε** **την** **κηδεία** **του** **κι** **ο** **Κκριμ** **Έγραψε:** «**Ο** **Μαριβώ** **είχε** **τη** **μοίρα** **μιας** **ώραίας** **γυναίκας**, **που** **δὲν** **είναι** **παρά** **ταῦτο:** **μια** **λαμπρή** **άνοιξη**, **ένα** **φθινόπωρο** **κι** **ένας** **χειμώνας** **από** **τους** **οκληρότερους** **και** **τους** **πιο** **θλιβερούς**».

***

Δεύτερο **αναφέρουμε** **τόν** **Ντυκλό** (1704 — 1772). **Προσπάθησε** **να** **μυηθεί** **το** **Μαριβώ**, **να** **έπωφελήσει** **άπο** **την** **έπιτυχία** **του** **ύφους**, **άλλά** **οὔτε** **την** **παρρητητικότητα** **του** **έχει**, **οὔτε** **τη** **φινέτσα**, **οὔτε** **τη** **χαμογελαστή** **του** **ειρωνία**.

***Έγραψε** **δύο** **μυθιστορήματα:** «**Η ιστορία** **της** **Καζαν** **Λούζ**» (1741) **και** «**Ο** **Ιεσολογής** **σεις** **το** **Κόμητος**» (1742). **Το** **πρώτο** **γίνεται** **τόν** **καιρό** **του** **Έρρικου** **του** **Δ'**. **Το** **δεύτερο** **είναι** **ο** **άνανησις** **ένος** **νεύο** **συνταγματάρχη**, **στιν** **άρχες** **του** **ΙΗ'** **αίω** **να**, **που** **μιας** **διηγείται** **τις** **έρωτικές** **του** **περιπέτειες** **κι** **όπου** **ο** **συγγραφέας** **έπιχειρεί** **να** **μιας** **δώσει** **μια** **τολμηρή** **και** **κάπου** **κάπου** **πορνογραφική** **εικόνα** **γυναικείων** **χαρακτήρων**. **Το** **ύφος** **είναι** **βαρύν**, **μελοδραματικό** **και** **τά** **αίσθημα** **χοιροκοιμένα**, **παρ'** **όλη** **του** **την** **αναντήρηση** **του** **εοφύτα**. **Αυτή** **άποτελει** **το** **κύριο** **χαρακτηριστικό** **του** **Έργου** **του**.

***Η** **σημασία** **του** **Ντυκλό** **είναι** **μεγάλη** **χάρη** **στον** **κοινωνικό** **ρόλο** **που** **έπαιξε**. **Είταν** **ο** **άχώριστος** **φίλος** **της** **Κας** **ντέ** **Πομπαντούρ**, **που** **κατόρθωνε** **να** **τόν** **επιβάλει** **άκμή** **και** **στο** **Λουδοβίκο** **τόν** **ΙΕ'**. **Σ'** **αυτόν** **άφιέρωσε** **το** **βιβλίο** **του** «**Σ** **κέψεις** **για** **τά** **Ηθ** **αὔτο** **του** **Αϊών**» (1751) **που** **είναι** **μια** **μελέτη** **της** **τότε** **παρισινής** **κοινωνίας** **κι** **όπου** **υπάρχει** **ένα** **κεφάλαιο** **άφιερωμένο** **στους** **λογίους**. **Μιλεί** **για** **την** **επιδοσή** **τους**, **που** **μεγάλωνε** **μέρα** **μέ** **τη** **μέρα**. «**Άπ'** **όλες** **τις** **δυνάμεις**, **έχει** **ή** **δύναμη** **τόν** **πνευματικών** **άνθρώπων** **είναι** **ή** **πιο** **πλατιά** **κι** **ας** **μ** **ή** **να** **είναι**. **Ο** **Ιοχρόμος** **διατάζει**, **άλλ'** **οι** **πνευματικοί** **άνθρωποι** **κυβερνοῦν**, **έπειδή** **μέ** **τόν** **καιρό** **αυτοί** **μορφώνουν** **τη** **δημοσία** **γνώμη** **πού** **άργ** **ή** **γρήγορα**, **γίνεται** **κυρίαρχη**. **Χάρη** **στις** **φιλίες** **του** **μέ** **την** **Πομπαντούρ**, **μύορεσε** **να** **βοηθήσει**, **και**, **πολλές** **φορές**, **να** **προστατέψει** **τους** **Φιλοσόφους**. **Στά** **1755** **έγινε** **διαρκής** **γραμματέας** **της** **Ακαδημίας** **και** **σ'** **αυτόν** **ο** **φέιεται** **τ'** **ο** **Έγκυκλοπαιδιστές** **μπορέ**

... **Άντρέ Ζιντ** **Έγραψε** **πώς** **είναι** **ένα** **από** **τά**

σανε **να** **πάρουν** **την** **πλειοψηφία**, **παρά** **την** **άντιδραση** **τόν** **έπισκόπων**, **τόν** **εγγενών** **και** **του** **ίδιου** **άκμή** **του** **βασιλιά**. **Πράμα** **που** **άλλάζει** **δολόκληρη** **τη** **δράση** **και** **την** **άποσταλή** **της** **Ακαδημίας** **και** **τη** **φέρνει** **πολύ** **σιμά** **στή** **Γαλλική** **Έπανástαση**.

***

Τρίτος **έρχεται** **ο** **Μοντεσκιέ** (1689 — 1755) **που**, **μέ** **τις** «**Περσικές** **Έπιστολές**», **συναντιάζει** **μυθιστόρημα** **και** **κοινωνική** **κριτική**.

***Όταν** **πρωτοφάνηκαν**, **στο** **1721**, **σηκώσαν** **μεγάλο** **σκάνδαλο** **κι** **άρχισαν** **τη** **φήμη** **του** **πού**, **εικοσιεφτά** **χρόνια** **αργότερα**, **μέ** **το** **πολύ** **κόροτο** **φιλοσοφικό** **του** **Έργου** «**Το** **Πνεύμα** **τῶν** **νόμων**», **έγινε** **άληθινή** **δόξα**.

Ο **Μοντεσκιέ** **στάθηκε** **στή** **ζωή** **του** **ένας** **από** **τους** **πιο** **εύτυχημένους** **αὐθρώπους**. **Όλα** **τά** **χαίρεται**, **όλα** **τ'** **άπολαμβάνει**. **Έξυπνά** **το** **πρωί** **μέ** **μια** **κρυφή** **χαρά** **που** **θὰ** **δὲ** **το** **φῶς**, **το** **βλέπω** **και** **χαίρωμαι!** **γράφει**. **Κι** **άλλοῦ:** «**Έχω** **την** **εύτυχία** **να** **κρίνω** **πῶς** **όλοι** **οι** **αὐτῶν** **μοι** **είναι** **ἀρεστοί**. **Και** **είναι** **ἀρεστός** **σ'** **όλους** **τους** **κύκλους** **όπου** **συχνάζει**. **Στόν** **πρώτο** **τόμο** **του** «**Σ** **κέψεις** **καί** **Κομμάτια** **ἀνέκδοτα**» **ή** **εύτυχία** **του** **έχει** **τά:** «**Θεὸς** **ἀθάνατος**, **το** **αὐτῶν** **πιο** **άξιο** **Έργο** **σου**». **Έξυπνά** **την** **ἀθανασία** **κ'** **ή** **ἀθανασία** **βρίσκειται** **μέσα** **στον** **ίδιο** **έαυτό** **μου!** **Κι** **οὔστος**, **μόλις** **κρίνει** **τους** **άμεσα** **τριγυρνούς** **του**, **γίνεται** **αὔστηρος** **κριτής**. **Δικαιολογεί** **την** **περιφροσύνη** **φράση** **του** **Τολστόη**, **που** **μοιάζει** **στην** **άρχη** **κά** **πως** **παράξενη** **και** **πού**, **όταν** **τη** **συλλογιστείτε** **βαθύτερα**, **σὰς** **πέθει** **άπόλυτα:** «**Οι** **εύτυχημένοι** **αὐτῶν** **είναι** **πάντα** **οκληροί** **και** **είρωνες**. **Άν** **θέλετε** **να** **βρείτε** **τη** **συμπάθεια**, **πλησιάζετε** **έκείνους** **που** **είναι** **όσο** **κι** **έσεις** **δυστυχημένοι!**».

Στις «**Περσικές** **Έπιστολές**» **ο** **Μοντεσκιέ** **παρ'** **όλο** **που** **θέλει** **να** **δώσει** **ένα** **εἶδος** **μυθιστορηματικό** **περίπου** **εὐτράπελο**, **κρατά** **ἀλόγιστη** **και** **καυστική** **την** **κριτική** **του** **οκληρότητα**. **Είναι** **τό** **μυθιστόρημα** **της** **αδιάλαχτης** **ειρωνίας**. **Άπ'έχουμε** **πολύ** **από** **τά** **πορτραίτα** **τόν** **γυναικείων** **χαρακτήρων** **του** **Ντυκλό**, **από** **τις** **σαλονίσσιες** **ειλικρίνεις** **του** **Μαριβώ** **κι** **από** **τις** **τριφρές** **παρρητησεις** **του** **άββα** **Πρεβώ**. **Ο** **Μοντεσκιέ**, **βάζοντας** **να** **μιλοῦνε** **τους** **δύο** **τόν** **Πέρσες**, **τόν** **Υαμπέκ** **και** **τό** **Ρικά**, **έκφράζει** **πιετικές** **άποφεις** **για** **τους** **Γάλλους**. **Τους** **κρίνει** **έλαφροῦς** **περίεργους** **κι** **άνικανους** **να** **κάνουν** **μια** **σσοφή** **κι** **έπιμονη** **προσπάθεια**. **Άν** **τόν** **πιστέψουμε**, **οι** **Γάλλοι** **είναι** **διαρκῶς** **παραδομένοι** **στις** **άπολαύσεις** **κι** **άγαποῦ** **τό** **χρήμα** **τόσο** **πολύ** **ὡστε** **αὐτό** **ν'** **άναποδογυρῶσι** **όλες** **τις** **άξίες** **τους**.

Μά **ή** **κριτική**

ΣΥΝΤΟΜΑ ΣΧΟΛΙΑ

ΠΕΡΙ ΗΘΟΥΣ

«Εστειλάμε τὰ τεύχη τῆς «Φιλολογικῆς Κυριακῆς» στὸ Διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ «Γράμματα», συνοδευμένα κι' ἀπόνα γράμμα τοῦ δικοῦ μας Διευθυντῆ, ποῦλεγε περίπου τὰ ἑξῆς:

Φίλατε κύριε συνάδελφε,
Ἔχω τὴν τιμὴ νὰ σὰς ἀποστείλω τὰ φύλλα τῆς «Φιλολογικῆς Κυριακῆς» (ἀριθ. 1-7) καὶ νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ υιοθετήσετε τὴν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἐγκαινιολογούμενη ἀνταλλαγὴν τῶν περιοδικῶν, ποῦ καὶ οἱ δύο μας διευθύνουμε.

Τέλος ἀφοῦ σὰς εὐχαριστήσω ἐκ τῶν προτέρων, θάθελα νὰ σὰς ζητήσω σύγνωση, διὰ τὴν σημειωθείσαν καθυστέρηση στὴν ἀποστολὴ, δικαιολογώντας τὸ φαινόμενο ἀπὸ τὶς πολλές δυσκολίες ποῦ μὰς παρουσιάστηκαν στὴν ἀρχή, ὅπως ἄλλωστε καὶ σὲ κάθε ἀρχὴ συμβαίνει.

Μὲ ἐξαιρετὴ τιμὴ κ.λ.π.

τοῦ τρέχοντος μηνός, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων τὸ κόστος τῶν τυπογραφικῶν δι' ἕκαστον φύλλον ἀνῆλθε εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1100 δρχ., τότε ἕκαστον φύλλον (χάρτης καὶ τυπογραφικὰ) στοιχίζει 4.196 δρχ. Ἄν λάβωμε δὲ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν 5.000 δρχ. κατὰ φύλλον λαμβάνουν 20% οἱ περιπεριούχοι, ἐπιστρέφονται εἰς τὸ περιοδικὸν μόνον 4.000 δρχ. κατὰ φύλλον, ἐνῶ στοιχίζει 4.196, καὶ αὐτὸ χωρὶς νὰ λάβωμε ὑπ' ὄψιν μας, οὔτε συνεργασίας, οὔτε κλισε, οὔτε ἐπιστροφές. Ἀνεξαιρέτως ὁμως ὄλων αὐτῶν, πρέπει νὰ λογαριαστέαι καὶ ἡ διαρκὴς ὕψωσις τοῦ χαρτιοῦ, σὲ σημείω ὥστε μὲ τὰ χρήματα, ποῦ εἰσπράττουμε ἀπόνα φύλλον, νὰ μὴν ἀρκοῦν γιὰ ν' ἀγοράσουμε οὔτε τὰ 2)3 τοῦ χαρτιοῦ, ποῦ διαθέσαμε. Συμπέρασμα: Ἐμπορικῶς δὲ νὺ π' ἀρχεῖ ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχει ζήμια, μεν ἀλλ' ἡ ζήμια. Ἀλλὰ ἐμεῖς, ὅπως καὶ τὸ ἄλλο καλὸ περιοδικό, τὰ «Καλλιτεχνικά Νέα», γιὰ τὸ ὅποιον ἰσχύουν τὰ ἴδια πράγματα, (γιατὶ κι' αὐτὸ δὲν ἔχει ὀπίσω του κανένας ταλαντοῦχο ἐκδόστη) δὲν κάνωμε ἐπιχοίρησιν. Τὸ δηλώσαμε ἄλλωστε: κἀνοῦμε πνευματικὸν ἀγῶνα, γιομάτον ἰδανικά. Καὶ γι' αὐτὸ ὑποφέρουμε κάθε ζημίαν. Μὰ πρέπει, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀμφιβάλλουμε καθόλου, καὶ οἱ ἀγαπητοὶ μας ἀναγνώστες, νὰ μὰς ὑποστηρίξουν. Ἐξ ἄλλου σήμερα, (ποῦ ἔνα εἰσιτήριο κινηματογράφου ἔχει 10.000, ἡ ἐνὸς θεάτρου 20.000, ἡ μιάς διαλέξεως 5.000 καὶ τὰ λαϊκά περιοδικά, ποῦ ἔχουν πολλές δεκάδες χιλιάδων κυκλοφορία καὶ λιγότερα ἔξοδα, τιμῶνται 3.000 καὶ 4.000 δρχ.) τὸ ποσὸν τῶν 5.000 δρ. εἶναι ἀσήμαντο, γιὰ νὰ ἀγοραστῆ ἕνα καλὸ περιοδικό, καὶ γιὰ τέτοιο μὰς τὸ παριστάνουν τὰ γράμματα τῶν πολυπληθῶν φίλων μας. Καὶ ἔτσι καμμιά δὲν μὰς μένει ἀμφιβολία, ὅτι καὶ πάλιν θὰ σπεύδουν οἱ ἀναγνώστες μας, νὰ μὰς ὑποστηρίξουν, μὲ κάθε θερμῇ.

Ἡ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΥΡΙΑΚΗ

Καὶ γιὰ ἀπάντησιν λάβαμε τὸ ἑξῆς γράμμα τοῦ κ. Διευθυντῆ:

Ἀξιότιμε κύριε,

Εὐχαριστῶ θερμὰ τὴν εὐγένειάν σας, ἀλλὰ τὰ τεύχη τῆς «Φ. Κυριακῆς» τ' ἀγοράζω τακτικὰ στὴν ἐκδόσή τους, συνεπῶς θὰ ἦταν περιττὸ νὰ κρατήσω τὰ σκελλόμενα, ὑποβάλλοντας σας ἔτσι σ' ἕνα ἔξοδο.

Σὰς τὰ ἐπιστρέφω λοιπὸν, εὐχαριστῶντας σας καὶ πάλι.

Μὲ τιμὴ

(ὕπογραφή ἀδιόραστη)

Υ.Γ. Δακτυλογραφημένα γράμματα στὴν κορφῇ τοῦ γράμματός σχηματίζουν τὸ ὄνομα: ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΜΙΜΙΚΟΣ.

ΝΑ ΚΙΝΗΘΕΙ Η «Ε.Ε.Λ.»

Μὲ ἀληθινὴ θλίψη παρακολουθοῦμε τὴν ἀδράνεια ποῦ δείχνει, ἡ Ἐταιρεία Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν γιὰ τὸ ζήτημα τῶν βιβλιοπωλικῶν ποσοστῶν, ποῦ εἶναι τὸ κυριώτερον ζήτημα ποῦ ἀπασχολεῖ τόσο ἐπώδυνα τοὺς λογοτέχνες μας. Ἡ τελευταία ἀπέπειρα συνεδρίασας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Ε.Ε.Λ.» κατέληξε καὶ πάλι σ' ἕνα τίποτα, ἀφοῦ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου καὶ πάλι δὲν κατόρθωσαν νὰ συνέλθουν. Ὁ καθένας τους ἡ ἀγρὸν ἠγόρασε ἡ γυναῖκα ἔγυμνε καὶ οἱ ὑποθέσεις τῆς ἑταιρείας πάνε περίπατο. Καὶ πάλι κάνουμε ἐκκλήσιν στὴν καλὴ θέλησιν τῶν προέδρων ἀντιπροέδρων καὶ συμβούλων, νὰ ἀφίουν κάπου κάπου τὰ θέρετρα τῶν (ἔτσι δὲν τάλεγαν οἱ καθαρευουσιάνοι) καὶ νὰ κατεβαίνουν νὰ κοιτάζουν καὶ τὴ δουλιὰ γιὰ τὴν ὁποῖαν γύρεψαν τὴν ψῆφο τῶν λογοτεχνῶν, ποῦ ἔριξαν τὸ προηγουμένο διοικητικὸ Συμβούλιο γιὰ ἀδράνεια. Ἀλλιῶτικα, ἂν ἡ λαχάρα τῆς ἐκλογῆς τους ἦταν ζήτημα ματαοδοσίας, ἂς καταθέσουν τὴν ἐντολὴ τῶρα ποῦ ἐκλέχτηκαν καὶ ἂς ἀφίσουν τὴ θέσιν τους γιὰ ἄλλους ποῦ ἔχουν ὄρεξιν νὰ δουλέψουν γιὰ τὰ κοινὰ συμφέροντα. Θὰ παρακολουθήσουμε τὸ ζήτημα καὶ θὰ τὰ ξαναποῦμε.

ΚΑΙ Ο «Σ.Ε.Λ.»

Ἄπ' ἐναντίας ἔχομε ἐπαίνους γιὰ τὸ «Σύνδεσμο Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν», ποῦ κινεῖται ζωηρὰ γιὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ ἠθικά συμφέροντα ὄχι μόνον τῶν μελῶν του ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λογοτεχνῶν. Ἡ δυσκολία τῆς ζωῆς ὄλοένα καὶ γίνεται τοσυχτερά ἀσθητὴ γιὰ τοὺς πνευματικὸς ἀνθρώπους, ποῦ δὲν εἶναι πλούσιοι, οὔτε μεγαλοδίοχτητες, οὔτε γράφουν ἀπὸ τὸ περιθώριον τῆς ἐξωλογοτεχνικῆς ἐπαγγελματικῆς τῶν ἀπασχόλησης.

ΑΚΑΤΑΝΟΗΤΑ

Μέσα στοὺς ὀμιλητῆς τῶν διαλέξεων ποῦ δίνονται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς «Ἐταιρείας Λογοτεχνῶν» εἶδασ ἕνα πλῆθος ὀνόματα ποῦ δὲν ἀνήκουν σὲ μέλη τῆς Ἐταιρείας. Αὐτὸ δὲν τὸ καταλαβαίνουμε. Ἀκόμα δὲν καταλαβαίνουμε τὴ λεπτότητα καὶ τὸ ἄθος τῶν ὀργανωτῶν, ποῦ βλόγησαν πρώτοι τὰ γένεια τους, μοιράζοντας ἀνάμεσα στὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τὶς πρώτες διαλέξεις. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ μὰς προκαλεῖ ἀσπρία εἶναι πὼς μέσα στοὺς ὀμιλητῆς τῆς Ἡ.Ε.Ε.Λ. ἔβαλε καὶ γνωστὸν χρονολογισματῆζή, ποῦ ἡ δουλειὰ του εἶναι νὰ συκοφαντεῖ, νὰ βρίζει, νὰ δυσφημῆ καὶ νὰ ἐξευτελίξει ὅσο μπορεῖ καὶ ὅταν μπορεῖ τὴν Ἑλληνικὴ λογοτεχνία.

ΜΑΚΡΥΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΕΠΟΝΟΦΛΟΥΔΕΣ!

Στὸ καλὸ περιοδικὸ «Εὐθόικα Γράμματα» ὁ φίλος κ. Σκαρίμπας γράφει μὲ τὸν γνωστὸ ἐπαγωγικὸ τὸν τρόπο ἕνα ἄρθρο ἀπαντώντας σὲ μίαν ἐπιφυλλίδα τοῦ κ. Χάρη ποῦ δημοσιεύτηκε στὴν «Πρωτῆ», «περὶ ἀριστοκρατικῆς Τέχνης».

Ὁ Χαλκιδικῶς συγγραφεὺς δὲν ἀναγνωρίζει ἀριστοκρατικὴ Τέχνη καὶ πλῆθειαν Τέχνη καὶ καταλήγει ὡς ἑξῆς: καὶ ἄλλα γράφει ὁ καλὸς μας Χάρης. Ὁ ἀνθρώπος διψώντας καὶ ἀναπνέοντας ἀριστοκρατικὰ (φανταστεῖτε πόσο καθωσπρητικὰ καὶ μὲ τί τάκτ θὰ γλυτοπόρεε ἂν πάταε καμμιά πεπονοφλούδα ὁ φίλος) δὲν μπορεῖ ν' ἀνεχθεῖ ἀν-

ταριστοκρατικὴ Τέχνη: Γιατὶ; Γιατὶ ἄλλο παρὰ γιὰ νὰ μὰς ποικίλει φαῖδρά τις ἐμπολεμικῆς δυστυχίας μας;»

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Ἰαγαπητὴ «Φιλολογικὴ Κυριακὴ»

Ὁ κ. Καραγάτσης μὴ κάνει τὴν τιμὴ ν' ἀφιερῶσει πέντε ὀλόκληρες στήλες τῆς «Πρωτῆς» γιὰ τὸ μικρὸ μου βιβλίον. Ἀπ' ὅτι κατὰλαθα, φαίνεται πὼς ὁ συγγραφεὺς τοῦ «Λιάπκιν» καὶ τοῦ «Γιούγκερμαν» πολὺ ἐσυχίστηκε καὶ πολὺ ἐθῶμωσε ἀπὸ τὸ «Ἐαρινόν». Ἀλλὰ τί νὰ γίνε; Παρ' ὅλη τὴν ἀηδία καὶ ἀπέχθεια ποῦ αἰσθάνεται στὰ κατευναστικά, πρέπει ἐν τούτοις ἐκεῖ νὰ καταφύγει.

Τρεῖς κουταλιές τῆς σούπας λοιπὸν, μεσημέρι βράδυ, πρὸ τοῦ φαγητοῦ, ὅπως ἔγραψαν καὶ οἱ γιατροὶ τῆς καλῆς ἐποχῆς.

Φιλικά

ΑΛΚΗΣ ΑΓΓΕΛΟΓΛΟΥ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

* Στὴ σειρά τῶν διαλέξεων τοῦ θεάτρου Κυβέλης, θὰ δοθεῖ τὸ πρῶτο δεκαετημέρο προσεχούς, πιθανότατα τὴν Παρασκευὴ 10 Δεκεμβρίου, ἡ ὀμιλία τοῦ Θράσου Καστανάκη: «Ὁ Κόρυος Ψυχάρης». Δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ἀνάλησιν τοῦ ψυχαρικοῦ ἔργου, ἀλλὰ γιὰ τὴν παρουσίασιν τοῦ «καθημερινοῦ» Ψυχάρη, τῆς ἰδιωτικῆς καὶ τῆς ἀνεκδοτικῆς ζωῆς του. Ὅπως εἶναι γνωστὸ, ὁ Καστανάκης, σὰ μαθητῆ του πρῶτα, σὰ συνεργάτη του ἀργότερα, ἔζησε κοντὰ του ὀχτὼ ὀλόκληρα χρόνια.

* Ὁ κ. Κώστας Μάγερ ἐκυκλοφόρησεν τελευταία ἕνα νέο πολὺ ἐνδιαφέρον χιουμοριστικὸ βιβλίον του, μὲ τὸν τίτλο «Ὁ Διάβολος μιλεῖ γιὰ τὴ γυναῖκα».

* Ὁ κ. Γιάνκος Πιερῆς μετὰ τὴν ἐκδόσιν τοῦ «Βελοδένιου κούκου» θὰ θέσει σὲ κυκλοφορίαν ἕνα τομίδιον τὸν ἀλεξανδρινὸ ποιητὴ Κασάφη. Ὁ κ. Πιερῆς, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε προσωπικὸς του φίλος, θὰ μὰς δώσει σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τὶς συνομιλίαις του, ἀνεκδοτα καὶ μερικὸς χαρακτηρισμοὺς γιὰ τὸν ἄνθρωπον.

* Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἄλφα» ἐτοιμάζει τὴν καλλιτεχνικὴν εἰκονογραφημένην ἐκδόσιν μιᾶς Ἐπιλογῆς τοῦ διηγηματογραφικοῦ ἔργου τοῦ Θράσου Καστανάκη στὰ τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Τὰ δέκα διηγήματα ποῦ θὰ μὰς προσφέρει λογαριάζονται τὰ καλύτερα του καὶ περιέχονται σὲ τὸμους ποῦ εἶναι ἐξαντλημέναι ἀπὸ καιρό. Ἐταῖ ἡ ἐκδόσιν αὐτὴ ἐκτός ἀπὸ τὴ μεγάλην λογοτεχνικὴν τῆς σημασία, θὰ ἔχει κι ἕνα ξεχωριστὸ βιβλιοπωλικὸ ἐνδιαφέρον. Οἱ ἐξυλογραφίες θὰ γίνουν ἀπὸ τὸ γράφο κ. Κ. Γραμματόπουλο, ποῦ φιλοτέχνησε καὶ τὴν εἰκονογράφησιν τῆς «Γαλήνης» τοῦ Βενέζη.

* Ὁ «Ἀετὸς» ἐτοιμάζει γιὰ νὰ κυκλοφορήσῃ τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ κ. Ξεφλούδα, τὸν «Κύκλον», ποῦ ὅπως λέγεται θ' ἀποτελέσει σταθμὸ τοῦ ποιητικοῦ καὶ ψυχολογικοῦ μυθιστορήματος στὴν Ἑλλάδα.

* Ἡ κ. Ἀθηνᾶ Ταρσοῦλη, ἡ γνωστὴ ἐξαιρετικὴ μας ζωγράφος, ἐτοιμάζει γιὰ τὶς γιορτῆς ἕνα βιβλίον τῆς μὲ τὸν τίτλον «Ἡ Καταπολιανὴ» τῆς Πάρου μῆσα ἀπὸ τὴν Ἱστορία καὶ τὸ ἔργον. Τὰ χειρόγραφα τοῦ ἔργου τῆς κ. Ταρσοῦλη, ποῦ εὐτυχῶς νὰ δοῦμε, μὰς πείθουν, πὼς ἡ συγγραφεὺς προσθέτει στὸ ἔργον τῆς ἕνα, πραγματικὰ ἐξαιρετικὸν τὸμο. Τὸ ἔργον κοσμοῦν ἔντεκα εἰκόνες ἐκτός κειμένου καὶ μερικὰ σχέδια τῆς συγγραφεύς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Δδα Μ. ΠΑΠΑΛΕΟΝΑΡΔΟΥ. Ἐδῶ. Ἄπ' ὅλα τὰ ποιήματά σας ὠραιότατο καὶ θὰ δημοσιευτεῖ τὸ ταχύτερον τὸ «Περὶφάνεια». Εἶναι ἕνα πολὺ ὠραῖο ποίημα, μὲ μεγάλην συγκίνηση καὶ ἀριότητα στίχου. Θὰ περιεμνοῦμε κι' ἄλλα σας. κ. ΔΗΜΗΤΡΗΝ ΓΟΥΛΑΝ-ΔΡΗΝ. Πειραιᾶ. Καλῆς, ἂν καὶ θὰ μπορούσε νᾶταν καλλίτερος οἱ Βιλανέλλες. Θὰ δημοσιευτοῦν μὲ τὴ σειρά τους.